

Идя навстречу желанию наших читателей, в данной заметке попытаюсь осветить два главных события, которые будут волновать умы и сердца русских людей в течение нескольких месяцев этого и будущего года. Оба они связаны с выборами. Сначала в Государственную Думу, а потом и с выбором самого президента России.

Владимир Жириновский

Несколько дней тому назад (13.09.2007) Владимир Путин подписал указ о назначении выборов депутатов Госдумы на 2 декабря 2007 года. Это будет пятый по счёту в новейшей России и, можно надеяться, совершенно новый по своей структуре российский парламент. Дело в том, что депутаты будут избираться исключительно по партийным спискам.

Учитывая опыт предыдущих парламентских выборов, когда часть Думы состояла из депутатов-одномандатников, президент Путин, уже несколько лет тому назад, предложил укрепить партийную систему ещё пока молодой демократии России путём отказа от выдвижения индивидуальных кандидатов или представителей целых блоков и всяческих союзов. Это предложение нашло своё отражение и в законе о новых выборах.

Отказ от голосования за отдельных кандидатов (одномандатников) мотивировался двумя обстоятельствами. В списки кандидатов, а потом и в число избранных депутатов попадали лица, поддерживаемые мафиозными местными структурами, а то и совершенно тёмные, даже подсудимые личности. Достаточно вспомнить эпизод с выбором братьев Мавроди, устроивших русский Caritas.

Мне хочется подчеркнуть именно данное обстоятельство, так как оно имеет значение и для политической жизни Румынии. Как известно, у нас

Михаил Касьянов

ПРЕДВЫБОРНАЯ РОССИЯ

в стране утвердилось мнение, что отказ от голосования по спискам (votul pe liste de partid) в пользу индивидуальных депутатов (votul unipinomial) является чуть ли не панацеей или волшебным ключом для оздоровления политической жизни страны и для обновления нашей политической элиты.

Сомневаюсь в эффективности этого начинания и представляю себе, что прохождение того или иного закона будет связано со страшной волокитой, так как собрать парламентское большинство будет весьма затруднительно, не говоря о том, что парламентариями станут как отвлеченные демагоги, так и те плутократы или нувориши, которые пойдут на циничный и безнаказанный подкуп избирателей.

Но вернёмся к избирательной кампании в России. Новый избирательный закон запрещает также кандидатам накануне выборов и во время избирательной кампании переходить из списка одной партии в другую. Это является препятствием для создания всяческих „блоков“, „союзов“ и „движений“, которые рассыпались, как карточные домики, сразу же после выборов.

Распылению политических сил серьёзно помешает и минимальный проходной барьер в Думу, который составляет сейчас 7%. Кроме этого, для регистрации на выборах партия должна собрать не менее 200 тысяч подписей или внести избирательный залог в размере 60 миллионов рублей. После выборов залог возвращается только тем партиям, которые по результатам голосования получили не менее 4% голосов.

Это, конечно, весьма важные препятствия для распыления политических сил, но весьма выгодно для существующих парламентских партий. Они-то и будут, по всей вероятности, главными игроками на избирательном поле России. Это „Единая Россия“, „Коммунистическая Партия Российской Федерации“ (КПРФ), „Справедливая Россия“ и «Либерально-Демократическая Партия России» (ЛДПР). Они, в качестве сегодняшних законодателей, отвоёвали себе право не собирать нужные подписи и не вносить избирательный залог.

Первый вывод, к которому склоняются и многие русские аналитики, связан с тем, что явка избирателей, очевидно, будет весьма низкой. Русские люди привыкли к мысли, что парламентские выборы и сама Дума не решают вопроса о власти в их стране. Она принадлежит президенту и его команде. Это почти неистребимый подсознательный стереотип народного мышления о центральной власти, о «батюшке царе», на плечи которого ложится вся ответственность за судьбу огромной страны.

Подобному подходу способствует и действующая Конституция президентского характера, по которой не обязательно, чтобы партия, набравшая большинство голосов, выбирала премьера и правительство, состоящее из её членов, как это принято в большинстве западных демократий.

Другой важный фактор, который

будет способствовать пассивности избирателей в Думу, - это предсказуемость её результатов. Дело в том, что на политической арене России заметна большая асимметричность в расстановке её левых и правых сил. Во время эпохи Ельцина и всяческих грабительских экономических реформ, демонитизировалось само понятие «демократии», а слово «демократ» стало чуть ли не ругательным. Из бывших либерально-демократических партий, пожалуй, уцелело лишь объединение «Яблоко» Григория Явлинского. Остальные правые силы находятся лишь в стадии своего формирования или объединения. На этой неделе проходят их съезды и вырабатываются предвыборные платформы и программы. Скорее всего, речь идёт не о программах, а о предвыборных лозунгах и о составлении списков кандидатов. Безусловно, с оглядкой на будущее президентское кресло. Народно-Демократический Союз, например, старается объединить в одну партию „Яблоко“ Григория Явлинского, „Другую Россию“ Гарри Каспарова, «Демократическую Партию России», которую сколачивает бывший премьер Михаил Касьянов.

Сергей Иванов

Лозунги их или чисто отрицательные („Путин зажал демократию“) или буквально утопические („Приведём Россию в Евросоюз“). О чём всё-таки «правые» договорились, так это проведение «Марша несогласных» 7 ноября в Москве. Уже имевшие место в Петербурге подобные акции подсказывают, что на этих демонстрациях не обойдётся без стычек с органами правопорядка, которые будут засняты сотнями западных репортеров, чтобы показать всему миру, что в России нет

Виктор Зубков

Дмитрий Медведев

демократии.

Предварительные опросы населения показывают, что в будущую Думу войдут прежде всего уже существующие партии. Большинство голосов, около 48%, пророчат в пользу „пропутинской“ партии «Единая Россия». Её кандидаты будут напирать на возрождённое и ходовое ныне понятие патриотизма. Если к этим голосам добавить 6%, которые, возможно, наберёт «Справедливая Россия», которая возникла совсем недавно и считается вторым «детисцем» Кремля, то намечается очень большая предсказуемость выигрыша центристских сил. Возможно, эти партии поддержат курс Путина и после избрания нового президента.

Пока им противостоят лишь коммунисты во главе с Геннадием Зюгановым, которые наберут, по мнению наблюдателей политической сцены, не более 7%-10% голосов. Как бы предчувствуя известный кризис своей идеологии, на недавнем конгрессе всё более стареющие коммунисты в свой избирательный список ввели двух беспартийных кандидатов: лауреата нобелевской премии, академика Жореса Алфёрова и модного писателя-фантаста Михаила Харитоновна.

Насчёт ЛДПР многие наблюдатели и комментаторы спорят о том, что партия Жириновского может и не войти в состав новой Думы. Лично сомневаюсь в этом, так как Владимир Вольфович может придумать, в самый последний момент, какой-либо трюк политического циркача, который сманит многих наивных избирателей. Кажется, что этот талантливый оратор-популист уже пошёл на подобный шаг, включив в свой список столь скандальное имя предпринимателя Лугового, которого англичане обвиняют в отравлении шпиона-перебежчика Александра Литвиненко.

Если думские выборы выглядят пока не совсем драматичными по своему напряжению, то совершенно другая картина наблюдается в связи с предстоящими президентскими выборами. Здесь много неизвестного, интересного и весьма важного для судьбы будущей России.

Отставка Михаила Фрадкова и назначение мало кому известного Виктора Зубкова лишь добавила жару в споры по данному вопросу. Но об этом поговорим в следующей моей статье доморожденного политического комментатора, каковым я себя считаю. Хочу включить и читателей нашей газеты в игру «предсказателей».

ИВАН ЕВСЕЕВ

Festivalul Solzilor de Pește

Organizarea primei ediții a **Festivalului Solzilor de Pește** în localitatea Sarichioi, județul Tulcea, pe 28 august a.c., a pornit de la o idee venită din partea Primăriei comunei Sarichioi, pusă în practică într-o săptămână sau poate chiar mai puțin. Alături de sprijinul organizatoric oferit de Consiliul Local și Căminul Cultural din Sarichioi, de ajutorul financiar acordat de câteva firme din Sarichioi și localitățile învecinate, s-a reușit încheierea unui festival cu programe sportive și culturale, respectiv includerea în cadrul festivalului a Cupei „Vasile Dâba”, a paradei portului popular, spectacolului multicultural și focurilor de artificii.

Ziua de 28 august, aleasă pentru desfășurarea festivalului, a coincis cu sărbătoarea „Adormirea Maicii Domnului” după Calendarul iulian. Se știe că la această dată foarte mulți credincioși pleacă din Sarichioi la Slava Rusă, acolo unde dealurile împădurite adăpostesc mănăstirea „Uspenia” cu hramul „Adormirea Maicii Domnului”. Cu toate acestea, multă lume s-a strâns pe terenul de fotbal al satului, în fața scenei amenajate în mijlocul terenului, unde urma a se desfășura spectacolul.

La festival au participat

șapte ansambluri folclorice, dintre care două aparținând minorității de ruși lipoveni, ansamblul „Landâș” din Sarichioi și ansamblul „Molodți” din Tulcea. Celelalte cinci ansambluri care au participat la festival au venit: din Turcoaia, „Drăguța Siliștea”, ansamblul artistic „Egreta” de la Casa de

Invitatul special al festivalului a fost interpretul gălățean de muzică ușoară **Aurel Moldoveanu**.

Printre invitații de onoare s-au numărat: vicepreședintele Consiliul Județean Tulcea - **Ion Bară**, consulul general de la Consulatul General al Federației Ruse la Constanța - **Victor Demin**, reprezentanți

Cultură Isaccea, „Sălcioara” - ansamblul de dansuri populare al Casei de Cultură din Babadag, „Cimbrisorul” - ansamblul de dansuri populare din Zebil și ansamblul artistic „Baladele Deltei” din Tulcea.

de la Prefectura Tulcea, Direcția Județeană pentru Cultură, Culte și Patrimoniul Cultural Național Tulcea, Centrul de Conservare și Promovare a Tradițiilor Populare Tulcea și reprezentanți ai mass-mediei locale.

De asemenea, festivalul a prezentat interes pentru etnografii de la Muzeul de Artă din Tulcea. Șeful Secției de Etnografie și Artă Populară din cadrul muzeului, **Pârâu Steluța**, etnograful **Mihai Milian** și muzeograful **Titov Iuliana** și **Chiselev Alexandru**, prezenți la Festivalul „Solzilor de Pește”, sunt implicați într-un proiect - „Dobrogea - zonă multiculturală”, finanțat de Fondul Național Cultural și derulat în parteneriat cu Muzeul de Artă din Constanța. Inițiatorii proiectului au ales ca obiect de

studiu patru comunități rurale din județul Tulcea, cu o structură etnică complexă: Slava Cercheză - comunitate compactă de ruși lipoveni, Greci - comunitate de români și italieni, Izvoarele - comunitate de greci și Murighiol - comunitate de turci, tătari, ucrainieni și români. Scopul proiectului este promovarea multiculturalității din Dobrogea.

După ce toate ansamblurile s-au adunat în fața Căminului Cultural, fiecare cu specificul și costumele sale, particularitățile și au pornit într-o promenadă spre stadion, paradă a portului și a cântecului popular.

Scena a atras atenția într-un mod deosebit, fiind realizată din lemn, trunchiuri întregi de copaci și stuf, iar ca elemente de decor au fost folosite o lotcă așezată chiar în fața scenei, băbăici, plase de pescuit, vintire, cizme de pescar, ceaune pentru borș de pește. S-a dorit reprezentarea mediului pescăresc, cu toate elementele sale naturale și antropice, și credem că fiecare dintre cei prezenți au simțit că

în Isaccea conviețuise mai multe minorități etnice. Iar publicul a participat la festival, nu doar ca privitor. Inițial oamenii nu îndrăzneau să intre pe teren, ca ulterior, ritmul muzicii și frumusețea costumelor să-i apropie de scenă, iar mai apoi, antrenati de membrii ansamblurilor? să se prindă și ei la horă.

A fost un spectacol multicultural; aici s-au regăsit specificul diferitelor etnii cu specificul românesc al diferitelor regiuni din țară, culminând cu specificul americanilor, prezentat de un militar american, care a urcat pe scenă pentru a-și prezenta numărul de jazz la chitară, acompaniat de câțiva instrumentiști de la Casa de Cultură din Babadag. Dansurile populare au fost urmate de dansuri latino-americane prezentate de „Școala de dansuri latino” din Tulcea și două dansuri moderne oferite de grupul „Amicii” din Sarichioi și un cuplu de copii, deosebit de talentați, **Alina Fedot** și **George Serghei** din Sarichioi, instruiți de doamna **Tamara Șerban**.

Spectacolul a fost încheiat de interpretii de muzică ușoară, **Andada** și **Aurel Moldoveanu**. Publicul, a fost convins să urce pe scenă împreună cu cântăreții, iar atât tinerii, cât și vârstnicii și-au exprimat bucuria unui asemenea spectacol, *adiindu-și* mâinile în ritmul muzicii. Totul a culminat cu focuri de artificii de aproximativ 15 minute.

În cadrul acestui context festiv, **Lucian Viorel Niță**, directorul Școlii cu clasele I-VIII din Sarichioi, a prezentat volumul *Monografia comunei Sarichioi*, studiu constituit în cadrul proiectului școlar „Noi, cei de ieri, de azi și de mâine”. La acest proiect au participat profesori, dar și actuali sau foști elevi ai acestei școli.

Lumea satului s-a arătat încântată de organizarea acestui festivalul, cu toții au apreciat ca fiind o idee foarte bună și necesară. *Sarichioiskie* își amintesc cu nostalgie cum, înainte vreme, ieșeau mai des în sat, și nu doar cu ocazia sărbătorilor religioase, la șezători, la baluri, la diverse jocuri; toate acestea făceau parte din viața satului. Așa se cunoștea lumea înainte. Iată de ce oamenii au apreciat inițiativa primăriei, s-au bucurat că li s-a oferit prilejul de a-și revedea rudele, prietenii, pentru care în ultima vreme nu au mai avut timp, cu care să poată ciocni un pahar de bere.

O premieră pentru Sarichioi și localnici și, desigur, un succes care sperăm să se repete.

Claudia AMELIAN

Poate că titlul pare desuet, fără nimic spectaculos sau care să prevestească întâlnirea memorabilă și plină de emoții pentru etnicii noștri. Și totuși...

București, miercuri, 19 septembrie a.c., după-amiază, la porțile Palatului Elisabeta, forfotă, agitație, tinute sobre, emoții... Iată că trecem de porțile Palatului și... suntem întâmpinați de către Majestățile Lor **Regele Mihai I și Regina Ana**, alături de **Alteța Sa Principele Radu de Hohenzollern-Veringen**. Au urmat câteva cuvinte de bun venit rostite de înaltele noastre gazde, precum și din partea domnului **Miron Ignat**, președinte și deputat CRLR, chestor în Camera Deputaților. Partea spirituală a întâlnirii a fost marcată de prezența preotului **Vasile Cozma** din Brăila, care a subliniat faptul că am reușit să ne păstrăm religia și obiceiurile, de-a lungul atâtor sute de ani, în timpul diferitelor momente istorice.

Fiecare dintre interlocutori a încercat să evidențieze importanța acestui moment istoric, am zice noi. Cuvintele de întâmpinare au fost încheiate cu momentul în care gazdele și invitații au făcut schimb de daruri simbolice. Din partea Casei Regale, în amintirea acestei serii de neuitat, a fost oferit un vas cu însemnele regale. Iar reprezentanții Comunității au dăruit Familiei Regale o icoană în stil bizantin, cu **Maica Domnului**, căci credința nu cunoaște limite de ordin social, sau orice alt tip de îngrădiri. Credința însoțește omul, indiferent de poziția socială a acestuia.

După aceste momente festive a urmat un moment mai relaxant. Toti invitații au fost poftiți să deguste din delicioasele preparate culinare specifice etnicii noastre, pregătite cu multă răbdare de către o echipă din Sarichioi. A urmat și un scurt moment

artistic, susținut de o parte a ansamblului «Landâș». A fost un dar muzical pentru Majestatea Sa Regina Ana, care și-a aniversat ziua de naștere de curând. Evoluția muzicală a fost încheiată cu un sincer «La mulți ani!», tot muzical, cum altfel dacă nu în limba rusă (!), adresat întregii Familii Regale. Evident, acțiunea a fost transformată într-o continuă ședință foto, fiecare participant dorind să immortalizeze acest deosebit moment, șansa ce se ivește de puține ori în viață.

Atmosfera relaxantă a întâlnirii cu reprezentanții Casei Regale ne-a permis să obținem și un scurt interviu, ce onorează nu doar cititorii noștri, ci întreaga etnie. Așa cum am menționat și mai sus, miercuri, 19 septembrie a.c., Sala de Recepții a Palatului Elisabeta din București a găzduit manifestarea intitulată «Seara Lipovenilor». Cu acest prilej, **Alteța Sa Principele Radu de Hohenzollern-Veringen** a avut bunăvoința de a răspunde la câteva întrebări pentru periodicul nostru „Zorile”.

Rep: Alteță, știm că nu e prima dată când vă întâlniți cu reprezentanții comunității rușilor lipoveni. Cum îi percepeți acum, când ne-ați

făcut onoarea de a găzdui această întâlnire istorică, am îndrăzni noi să spunem?

- Ca pe o comunitate emblematică a României. Este vorba despre o oameni proveniți din vecinătatea istorică a României. Confluența dintre culturile, tradițiile, confesiunile și religiile țărilor din apropierea geografică a țării noastre sunt un model pentru întreaga Europă. România nu are doar o comunitate maghiară și una germană. La noi ucrainenii, armenii, evreii, grecii, ca și turco-tătarii și, desigur, rușii lipoveni, au fost parte din

tezaurul identității și culturii naționale. Ca și alte comunități, cum ar fi cehii, sârbii, slovacii.

Astăzi, când modelul european se numește „unitate prin diversitate”, acest fel de confluență, așa cum îl găsim în Dobrogea, Bucovina sau Banat, este prețios.

Rep: Ați păstrat relații cu Casa imperială a familiei Romanovilor, căci poate nu întâmplător suntem prima minoritate etnică aflată în vizită la Palatul Elisabeta?

- Legătura dintre Coroanele Europei este mult mai profundă decât s-ar putea crede,

la prima vedere. Să nu ne lăsăm înșelați de aparențe: faptul că monarhiile europene au căzut, în mare parte, în secolul al XX-lea și că astăzi, în era democrației și a globalizării, jocurile politice par atotputernice nu înseamnă că identitatea, tradiția, continuitatea și mândria națională nu mai sunt necesare. Nu se poate obține unitate fără diversitate. Iar diversitatea constă în feluri diferite de a construi cultura, limba, obiceiurile, temperamentele și realitățile geopolitice în decursul istoriei. Aici, Coroana are un rol complet separat de politică.

Famiiliile regale europene, de la cea britanică, rusă, germană și austriacă, până la cele din sud-estul Europei, au avut toate un cuvânt de spus în crearea națiunilor europene, așa cum arată ele astăzi. Ne place sau nu, România modernă este opera lui Carol I.

Legătura de care vorbiți dumneavoastră este însă, una de sânge, mai mult decât una politică. Regina Ana se trage direct din țării ruși, ca și regele Mihai. Regina Maria era nepoata lui Alexandru al II-lea al Rusiei.

Majestățile Lor nu erau născute atunci când familia imperială a fost asasinată, așa încât legătura lor cu familia rusă s-a petrecut mai mult în exil.

Rep: În condițiile evoluției actuale pe scena politică mondială și a procesului globalizării, cum vedeți viitorul României și integrarea minorităților etnice în peisajul mondial și european actual?

- Secretul unei Europe unite și solide stă în înțelegerea, administrarea justă și încurajarea regiunilor europene. Sunt izvoare nesecate de energie, cultură, economie și creativitate. Iar minoritățile etnice sunt catalizatorul acestor regiuni, acolo unde ele există. În Banat întâlnești uneori până la 14 minorități într-o singură localitate. Acest mozaic de forțe poate fi o binefacere.

Nu trebuie însă uitat faptul că aceste realități au fost și surse de tragedie, pe continent.

Avem nevoie să înțelegem și să ne asumăm lecțiile trecutului. De aceea avem nevoie de lideri erudiți, echilibrați, loiali, vizionari și cu bun-simț.

Rep: Alteță, în numele cititorilor noștri, vă mulțumim pentru amabilitatea de a ne răspunde întrebărilor și pentru minunata seară petrecută la Palatul Elisabeta.

Z.T.F.

Festivalul ProEtnica Sighișoara-2007

Deja ajuns la cea de-a șaptea ediție, ProEtnica reprezintă un festival interetnic bine cunoscut în toată țara, în Europa Balcanică și nu numai, iar ca importanță este cea mai cunoscută manifestare etnică din întreaga regiune a Europei de Sud-Est. Anul acesta Sighișoara a găzduit nouă zile de sărbătoare a minorităților naționale, începând cu 17 august a.c.

An de an, Sighișoara a demonstrat că este gazda perfectă pentru organizarea acestui eveniment multicultural. Prin poziția sa geografică, în centrul țării, a devenit o veritabilă intersecție a tuturor căilor multicolore aparținând celor 20 de minorități etnice oficiale din România.

Atmosfera istorică a orașului-cetate, construit și evoluat în spiritul și cultura sașilor, oameni gospodari, respectați și a căror înțelepciune este cerută chiar și astăzi în sfatul Consiliului local, în ciuda numărului redus al acestora în structura demografică a orașului, te introduce într-o lume aparte de cea în care trăiești, prinsă undeva în timpul istoric medieval. Tocmai acest aspect te face să nu te mai miri dacă te întâlnești pe stradă cu toboșarul Cetății Sighișoarei sau cu membrii minorităților etnice costumați în veșmintele specifice, păstrate de secole în sânul comunităților acestora. Străduțele înguste și prietruite, adesea trecând prin ganguri, șerpuiind către destinații nebănuite, te poartă pe rând pe lângă vestitul Turn cu ceas, Biserica Mănăstirii, Turnul croitorilor, Turnul fierarilor, Scara acoperită, Biserica din deal, Cimitirul Evanghelic și alte construcții de interes turistic.

Cetatea este unică în țară prin faptul că este locuită încă de la întemeierea ei și, în ciuda acestui fapt, s-a conservat perfect. Odată cu desfășurarea Festivalurilor ProEtnica sunt atrași din ce în ce mai mulți turiști la Sighișoara, care, veniți fie special pentru festival, fie în vizită prin cetatea sighișoreană, nimeresc în mijlocul unei prinosi multiculturale de nedescris, fiind plăcut surprinși de atitudinea Guvernului Român față de asemenea evenimente culturale.

Ceea ce a încercat statul român și chiar minoritățile etnice, fiecare în parte, în realizarea unui dialog intercultural național, a reușit un german stabilit în România, directorul executiv al Centrului Educațional Interetnic pentru Tineret, **Volker Reiter**, fondatorul acestui centru și organizatorul Festivalului ProEtnica. Totul a început în anul 2000, când întâmplarea a scos

la iveală posibilitatea organizării unui festival interetnic în cetatea Sighișoarei, la originea căruia stau, așa cum am mai amintit, Volker Reiter și sighișoreanul **Adrian Ivanitchi**.

Centrul a început să funcționeze pe baza unui proiect finanțat de statul german, prin Pactul de Stabilitate pentru Europa de Sud-Est, iar în prezent se autofinanțează. Festivalul este organi-

zat sub patronajul Ambasadei R.F. Germania la București și a Ministerului Culturii și Cultelor din România, cu implicarea organizațiilor comunităților etnice din România, a Institutului pentru Relații Internaționale al Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca și a Asociației „Dieter Schlesak”.

Ecoul ProEtnicii se face auzit din ce în ce mai puternic, diversitatea programelor culturale se amplifică, participării la manifestare se înmulțesc, ajungând la 850 de artiști și oameni de

cultură, timpul dedicat festivalului se dilată, astfel că anul acesta festivalul a ținut nouă zile.

În acest an programul complex al festivalului a cuprins o ramură culturală, „dezvoltată” de membrii comunităților etnice prin spectacole de dans și muzică, activități interactive, ateliere meșteșugărești, expoziții de artă tradițională și contemporană, și o ramură științifică, pregătită în special de profesorii și studenții Institutului pentru Relații Internaționale al Universității „Babeș-Bolyai”.

Programul acrisit al festivalului le-a permis turiștilor români și străini să viziteze cetatea și în același timp să nu piardă nimic din programul festivalului. Pe străzile cetății meșterii populari și-au expus spre vânzare creațiile artistice tradiționale, specifice fiecărei naționalități, iar unii chiar au oferit celor interesați cursuri de lucru manual, împărțind din secretele meșteșugurilor păstrate din bătrâni. Din partea rușilor lipoveni **Dunia Condrat** – meșter popular din Carcaliu, județul Tulcea, și-a expus creațiile de sarafane, basmale și ștergare, toate lucrate manual, îmbogățite

inter-religioase s-a realizat pe mai multe căi, printre care și organizarea de conferințe de către Universitatea „Babeș Bolyai”, pe tema holocaustului și a gulagului, a multiculturalismului, a toleranței religioase și a altor probleme ale minorităților etnice. Subiecte interesante privind minoritățile au fost dezbătute și în conferințe organizate de Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu și Federația Comunităților Evreiești din România.

Din trecutul trist al diverselor naționalități „s-au inspirat” autorii filmelor documentare vizionate în cadrul festivalului. Două dintre acestea au fost realizate de Günter Czernetzky, cetățean german, sighișorean de origine: „*Vin rușii – destinul sașilor din Transilvania*” și „*Exproprierea de la 1945*”. Un alt film aparține sighișoreanului Alexandru Aitonean „*Si asta este viața noastră*”, din amintirile dureroase a patru basarabeni dezrădăcinați de cel de-Al Doilea Război Mondial și stabiliți în sudul României. Al patrulea film vizionat este producția germanului Frieder Schuller.

Minoritățile etnice s-au afirmat la Sighișoara și prin prisma scriitorilor și poezilor desprinși din rândurile lor, ale căror creații beletristice sau documentare au fost lansate sau prezentate în incinta unor librării sau în Sala festivă a Primăriei orașului Sighișoara, uneori însoțite și de recitări de poezie din palmaresul unor scriitori cunoscuți din Germania, Austria, Ungaria, Belgia și România.

Seară de seară, publicul adunat în Piața Cetății a urmărit bogatul repertoriu de cântece și dansuri, precum și frumoasele costume tradiționale, aparținând celor 20 de minorități naționale și a fost antrenat de membrii ansamblurilor etnice să ia parte la joc. Fiecare seară a culminat cu spectacole oferite de invitații speciali ai festivalului, selectați de organizatori în funcție de rezonanța muzicii lor în „cutiile de folclor” ale etnicilor din România. Astfel, au ridicat publicul în picioare Nadara, Alex Tomaselli Band, Hakeshet Klezmer Band, Sincord, Fanfara „Transilvania”, Harry Tavitian, Desperado, High Light feat. Imi&Prietenii și Hara.

După ce în anii anteriori au participat la festival ansamblurile din Slava Cercheză – „Slaveanka”, București – „Ciubcik”, Iași – „Raduga”, Sarichioi – „Landăș” și Brăila – „Dunaiskie rozii”, anul acesta a venit și rândul tulcenilor. Astfel, la această ediție, Comunitatea Rușilor Lipoveni din România a fost reprezentată de ansamblul folcloric de tineri dansatori - „**Molodți**” și **Pimon Bejenaru** („Pima”) din Sarichioi, care a interpretat mai multe balade rusești la acordeon. Publicul a fost încântat de numărul prezentat de lipovenii noștri; atât ritmul muzicii rusești, pe care s-a dansat, cât și mișcărilor mlădioase și mândre ale fetelor și pașii de cazacioc ai băieților, au stârnit binemeritate aplauze.

Viitoarea ediție a festivalului se va bucura, cu siguranță, de un ecou mult mai răsunător, integrându-se perfect în cadrul programului anunțat de Uniunea Europeană pentru anul 2008, ce a fost declarat „**Anul european al dialogului intercultural**”.

Claudia AMELIAN

cu franjuri și broderii decorative. În fiecare zi, pe scena interactivă de lângă Biserica Mănăstirii, Centrul Cultural „Petre Țuța” organiza spectacole de teatru de păpuși inspirat din basmele comunităților etnice și ateliere de creație de păpuși, iar Centrul Educațional Interetnic pentru Tineret susținea piese de teatru social interactiv sub genericul „*Spectatori pentru non-discriminare*”, sensibilizând publicul asupra discriminărilor cotidiene.

Conștientizarea populației față de necesitatea dialogului inter-cultural și

PE DUNĂREA DE JOS – cu aproape două secole în urmă (Războiul 1828-1829)

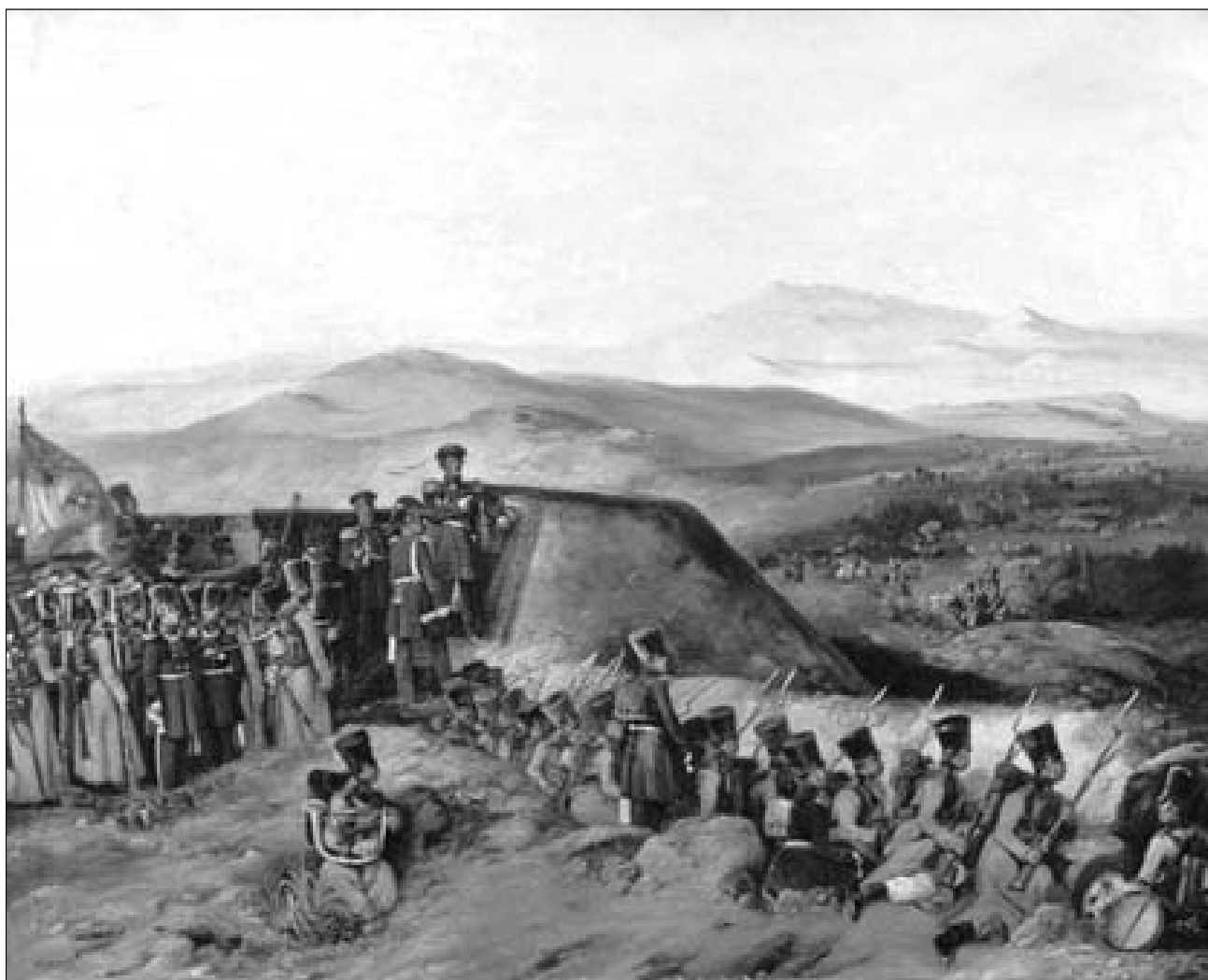
Ivan EVSEEV

În numărul precedent al publicației noastre prezentăm un document de un interes deosebit pentru istoria etniei rușilor lipoveni din România. Era vorba de un raport secret, întocmit de un agent rus sub acoperire, care a cutreierat Dobrogea la începutul secolului al XIX-lea. Raportul său, extrem de amănunțit, a fost multiplicat la Tipografia Statului Major al armatei imperiale ruse la Sankt-Petersburg în anul 1827, adică cu un an înainte de începerea războiului ruso-turc din 1828 - 1829.

Întrucât textul a fost descoperit, nu cu multă vreme în urmă, de către cercetătorul rus Aleksandr Antatolievici Prigarin în arhiva din Odesa, se poate lesne presupune că acest text tipărit și multiplicat în mai multe exemplare a fost pus la dispoziția armatelor rusești care urmau să forțeze Dunărea în războiul cu turcii. După cum se știe, acest conflict militar de mare anvergură, încheiat cu pacea de la Adrianopol, a reprezentat un moment de cotitură în istoria viitoarei României, a Greciei și a altor țări balcanice.

Menționăm faptul că documentul în discuție conține, înainte de toate, date referitoare la cursul Dunării și la cele trei brațe ale sale, la fortificațiile turcești din Măcin, Isaccea, Tulcea, Babadag sau Constanța, precum și la capacitățile de luptă ale garnizoanelor din aceste puncte strategice. Autorul textului nu evită însă să prezinte date interesante despre locuitorii acestor ținuturi dobrogene, inclusiv despre cazacii nekrasoviști și despre cei zaporojeni.

Prima parte a prezentării noastre, publicată în numărul precedent al „Zorilor”, a vizat mai ales referirile la Sicea zaporojană de la Dunăvăt, cu unele date interesante despre con-

Războiul ruso-turc din 1828-1829, pe colinele Dobrogei

flictele sângeroase dintre cele două organizări militare, regizate și manevrate de către pașalele locale, în luptele lor intestinale pentru obținerea puterii supreme la Înalta Poartă. În cele ce urmează, voi stăruii asupra datelor, furnizate de iscoada rusă, referitoare la cazacii nekrasoviști, pe care autorul, de câteva ori, îi menționează și sub denumirea, atât de controversată astăzi, aceea de lipoveni.

„Nekrasoviștii (rus. некрасовицы) – relatează agentul rus - sunt cunoscuți și sub numele de lipoveni. Majoritatea lor sunt așezați la Dunăvătul Mare, în satele din jurul Babadagului și în zona dintre Dunăre, Marea Neagră și așa-zisul Val al lui Troian (rus. Троянов вал) ce se întinde de la Cernavoda până la Constanța (rus. от Чёрных вод до Кистенжу). Ei și-au părăsit așezările, în momentul în care armatele rusești au trecut Dunărea, în campania militară trecută”.

E vorba aici, desigur,

despre începutul Războiului ruso-turc din anii 1806-1812, când armatele țarului Aleksandru I, au purtat campanii militare de uzură, atât pe teritoriul Dobrogei, cât și pe cel al

Munteniei și Olteniei, vizând cucerirea cetăților turcești de pe malul drept al Dunării (în Bulgaria de astăzi), dar și orașelor de pe litoralul Mării Negre, având drept țintă finală ieșirea la

Bosfor și la Dardanele. Pretextul acestui război, invocat de Rusia, era sprijinirea revoltei sârbilor împotriva ocupației otomane. În realitate, țarul se temea că Napoleon Bonaparte nu va pregeta să cucerească și să pună stăpânire pe toate aceste teritorii.

Având în vedere târăgănările și unele insuccese ale comandaților săi, țarul Aleksandru I a recurs la dese schimbări ale căpăteniilor armatei sale. Astfel, generalul Michelson a fost înlocuit de Meindorf, Prozorovski, Bagration (viitorul erou de la Borodino), contele Kamenski, iar în ultima parte a războiului, armatele ruse au fost puse sub comanda lui Kutuzov. Viitorul mare comandant militar al războiului împotriva lui Napoleon din 1812, deși obținuse câteva izbânzii notabile pe câmpul de luptă, va fi cel care va semna Tratatul de pace de la București. Grăbirea acestui act a fost impusă de necesitatea regrupării forțelor armate rusești în vederea opririi invaziei

Contele Pavel Dmitrievici Kiselev (Павел Дмитриевич Киселёв), cunoscut mai bine sub numele în forma franceză Kiseleff (8 ianuarie 1788, Moscova - 14 noiembrie 1872, Paris).

lui Napoleon, care apăruse, cu armatele sale, la granițele vestice ale imperiului. Deși marile scopuri ale războiului ruso-turc nu au fost îndeplinite, prin pacea de la București din 1812, Rusia câștigă de la turci teritoriul Basarabiei.

Lungul război purtat pe teritoriul viitoarei României, fără îndoială, a fost o grea povară pentru populația locală, inclusiv pentru zaporojeni și mai ales pentru cazacii nekrasoviști, care au fost nevoiți să părăsească în alte ținuturi, cât mai ferite de puhoaiile armatei țarului, care îi tratau ca „raskolnici”, ca fugari și ca trădători ai țării de baștină. Despre acest exod forțat, autorul raportului înscriează următoarea frază:

„Nekrasoviștii au părăsit Dunăvătul și alte localități, plecând spre Constantinopol și spre Marea Marmara, unde turcii le-au pus la dispoziție teritoriul de așezare pe râul Mangalița și Mandroz, unde și astăzi ei se ocupă cu pescuitul. O parte dintre refugiații s-au oprit în localitatea Bandrom, aflată în golful Ahiol sau Burgaz”.

Totuși, așa cum se întâmplă adesea în istorie, mișcarea și strămutarea unor populații compacte pe alte meleaguri nu este aproape niciodată completă și totală. Întotdeauna există oameni care preferă să rămână în locurile lor statornicite și să-și asume riscurile unei viitoare cuceriri sau captivități. Așa s-a petrecut și în timpul lungului și istovitorului război din 1806-1812, deoarece iscoada rusă menționează în raportul său către Statul Major: „Cei rămași pe aceste meleaguri [în Dobrogea, I.E.] s-au împrăștiat care încotro, iar unii dintre ei au făcut parte din armatele turcești în războiul din 1806-1812. La terminarea campaniilor militare, s-au întors în așezările lor de odinioară, dar negăsind aici pe ai săi și nedorind să plece altundeva departe, au întemeiat alte

localități, în care au revenit și cei plecați la Bandrom. Cea mai importantă dintre aceste noi așezări este satul **Sarichio** [Sarichioi, I.E.], aflat pe drumul dintre Dunăvăți și Babadag, fiind așezat pe malurile lacului Razelm. Satul este alcătuit din 500 de gospodării și are mulți locuitori înstăriți. Așezarea are o bună planificare, caracteristică și altei localități din apropiere, tot pe malul Razelmului, denumită **Enichioi** (rus. Энучио), cu 50 de case. Mai există și satul **Kameni** [Carcaliu, I. E.], de lângă Măcin, care numără 250 de gospodării, precum și **Slava**, aflată în pădurea Babadagului, la o distanță de 15 verste de acest oraș-cetate, și are 200 de gospodării. Exceptând pe locuitorii Slavei, care se ocupă cu diferite meșteșuguri, alți nekrasoviști practică agricultura, se ocupă cu creșterea și cu vânzarea vitelor. Mai există și cazaci-nekrasoviști care locuiesc în alte câteva sate, alături de localnicii turci sau tătari.

Nekrasoviștii se află sub ocârmuirea aianului de Babadag, bucurându-se de anumite drepturi și privilegii speciale, din care unul mi s-a părut extrem de ciudat: dacă unul dintre nekrasoviști comite un omor, chiar dacă este vorba despre un turc, asasinul nu este pedepsit cu moartea, așa cum dictează legile osmane, ci doar i se aplică o amendă de 1200 leva, care se numește **plata de sânge** (rus. плата за кровь). Dacă împricinatul nu dispune de această sumă, el este pus sub arest, iar plata amenzii cade în sarcina

bătrânilor din sfatul comunei, căreia aparține cel învinuit”.

În această parte a raportului său secret, agentul rus se dovedește a fi și un om înzestrat cu simțul și cu aptitudini de etnograf, deoarece nu evită să descrie amănunțele portului căzăcesc sau relațiile membrilor acestei organizații paramilitare cu alte etnii: „Nekrasoviștii sunt aproape toți înarmați, iar în timpul campaniilor militare se prezintă călare la locurile de adunare, având fiecare o sulită și purtând o căciulă cu vârful pătrat, vopsit în roșu. Ura reciprocă dintre nekrasoviști este greu de descris. **Iunos**, pașa de Tulcea, a primit recent titlul de **Kazak-Bașa**, ceea ce înseamnă că, în caz de război, cazacii nekrasoviști se vor afla în subordinea sa, deoarece majoritatea lor sunt stabiliți pe teritoriul pašalâcului pe care îl guvernează”.

Cazac – nekrasovist

Cititorii ziarului nostru și mulți alți conaționali de ai mei cunosc prea bine unele controverse ce se poartă, de mai mulți ani, în sânul comunității noastre privind legitimitatea sau proveniența etnonimului **lipovean** (pl. lipoveni), precum și asupra ponderii și rolului pe care l-au avut cazacii atamanului Nekrasov în istoria noastră pe meleagurile României, față de alte categorii sociale și profesionale ale rușilor de rit vechi care au emigrat din patria lor, stabilindu-se pe meleagurile Dobrogei, stăpânită în vremea aceea de turci, sau în Bucovina, aflată vremelnic sub dominația

imperiului austriac.

Prietenul meu Sevastian Fenoghen, istoric profesionist și cel mai avizat cercetător al problemicii în discuție, înclinat să acorde căzăcimii un rol covârșitor, atât sub aspect numeric, cât și din punct de vedere social-cultural în etnogeneza lipovenilor, nu odată, îmi reproșă faptul că nu iau o atitudine mai fermă în această problemă. E adevărat că nu m-am exprimat tranșant în

această dispută. Motivul e unul simplu: nu am avut și nu am încă la dispoziția mea suficiente argumente și date istorico-etnografice sigure, menite să ateste prevalența căzăcimii în raport cu alte categorii sociale de ruși, proveniți din rândul țărănimii iobage, al oamenilor liberi, al meșteșugarilor sau al târgoveților ruși de rit vechi (staroveri), care și-au căutat refugiul cât mai departe de autoritățile rusești. Sunt însă departe de a nega rolul important pe care l-au avut cazacii nekrasoviști în istoria etniei noastre.

Documentul pe care îl

am în față, deși e focalizat asupra căzăcimii nekrasoviste și celei zaporojene, are câteva remarci textuale referitoare și la alți fugari din ținuturile Rusiei ce își caută libertatea pe meleagurile dobrojene: „**Mai există și satul Nekrasovskaia sau Kuciughiol Lipovenesc, așezat pe malul Dunării la o distanță de 30 verste în amonte de Siliștra, în apropiere de Pope. Locuitorii acestui sat provin din țărani iobagi din regiunea Izmil, Vâlkov, Basarabia și din alte zone riverane Dunării. Ei părăsiseră casele, grădinile și alte proprietăți ale lor în anii 1822 și 1823 și au trecut clandestin pe malul drept al Dunării. După o scurtă ședere la Tulcea, la Isaccea și în satele cazacilor nekrasoviști, au fost trimiși cu un convoi de căruțe în zona Siliștrei, pentru o așezare permanentă. Li s-au acordat aceleași drepturi și privilegii de care beneficiau nekrasoviștii și lipovenii. Lor li s-au alăturat și fugarii din Basarabia, care tre-**

cuseră granița prin Moldova, însă majoritatea acestora din urmă nu s-a stabilit într-un loc anume; ei se angajează drept pălmași (slugi) pe lângă gospodăriile turcilor în cele mai diferite localități. Anul trecut, în ajunul Praznicului Adormirii Maicii Domnului, la Kuciughiol, au murit de ciumă 250 de suflete. Cei rămași în viață se ocupă cu pescuitul, cu grădinaritul și cu viticultura, dar foarte puțini dintre ei practică creșterea cerealelor”.

În prima parte a traducerii acestui interesant și prețios document referitor la evenimentele din Dobrogea, mai ales

din zona Dunării de jos, de la începutul secolului al XIX-lea, am remarcat bogăția și precizia informațiilor de ordin strategic, furnizate de iscoada rusă anonimă. Fără îndoială, ele au contribuit în bună parte la succesele militare ale armatei ruse în războiul din anul 1828-1829, care avusese drept pretext eliberarea Greciei de sub jugul turcesc. De fapt, ostilitățile militare începuseră ceva mai devreme. Flota ruscască a țarului Nikolai I, în alianță cu Anglia și Franța, a atacat și practic a distrus flota turco-egipteană din Mediterana, în octombrie 1827.

În luna mai a anului următor, armata rusă a invadat teritoriul Moldovei și al Valahiei, ocupând Iașul și Bucureștiul. Au fost cucerite aproape toate cetățile turcești de pe malul drept al Dunării, iar armatele feldmaresalului Wittgenstein și al lui Dibici au cucerit Siliștra, Varna, Burgasul, Adrianopolul, fiind la un pas de asedierea Constantinopolului. Turcii au fost siliți să semneze pacea. Prin Convenția de la Adrianopol (14 sept. 1929), Grecia și-a recăpătat independența, iar teritoriul Moldovei și al Valahiei devine protectorat rus (1828-1834), beneficiind de o serie întreagă de avantaje ce contrabalansau, în bună parte, pierderile din timpul războiului. Astfel, Valahia obține controlul asupra fostelor raiale turcești **Brăila, Giurgiu și Turnu Măgurele**. Libertatea comerțului (care consta în principal în exporturi de cereale) și libertatea de navigație pe **Dunăre și Marea Neagră** au fost recunoscute din punct de vedere juridic, permițând crearea unei flote navale în ambele Principate, precum și un contact mai facil cu negustorii europeni.

Deși în istoriografia românească există interpretări diferite a acestei perioade din trecutul țării noastre, rolul Rusiei nu poate fi ignorat în procesul dificil și destul de îndelungat al devenirii României ca stat modern și independent. În această perioadă a fost elaborat **Regulamentul organic** – primul document constituțional ce va

pregăti Unirea Principatelor Române. Istoria parlamentară în România începe cu anul 1831 când, în Țara Românească, a fost adoptat acest act constituțional, aplicat, un an mai târziu, și în Moldova.

Deși la elaborarea acestui document au participat mai mulți guvernatori ruși (**Feodor Pahlen, Piotr Jeltuhin, Pavel Kiseleff**), consulul M.L. Mincinski și câțiva boieri din divanele Moldovei și Valahiei, rolul de căpetenie l-a avut Pavel Kiseleff. Acesta a venit pe **19 octombrie, 1829** și s-a confruntat de la început cu epidemii de ciumă și holeră, pe care le-a rezolvat impunând carantina și importând grâu din Odesa. Administrația sa a durat până la **1 aprilie 1834**, timp în care acest înalt demnitar de orientare liberală a efectuat cele mai importante reforme ale perioadei. El a numit noul *Divan* în noiembrie 1829, asigurând pe toată lumea că nu vor mai exista măsuri de represiu-

siune. Acestui inimos și nobil general rus poporul român îi datorează nu numai minunata șosea din București, care îi poartă numele, în transcriere franceză, ci și alte multe inițiative și realizări sociale, culturale și urbanistice. El inițiază amenajarea grădinii Cișmigiu, iar în martie 1833, generalul Kiseleff vizitează ruinele **Drobetai** care încă nu fusese refăcută după ce fusese arsă și distrusă de turci. Locuitorii veniți să-l întâmpine pe guvernator i-au solicitat strămutarea orașului în **Câmpia Severinului**, în jurul castrului roman. Întrevăzând viitorul comercial al orașului, printr-un decret special, generalul Pavel Kiseleff, la 22 aprilie 1833 solicită înființarea orașului de negoț **Turnu-Severin**. Dar povestea generalului rus se pare că a fost uitată de mulți români de astăzi. Așa se explică cum masele de bucureșteni, prea puțin informați în istorie, după Revoluția din 1989, în demonstrații gălăgioase din fața Ambasadei Federației Ruse cereau schimbarea numelui renumitei magistrale bucureștene.

Прерванный полёт

Мария Михайловна Шкапская (1891-1952, 3 октября)

55 лет со дня смерти

Мария Андреевская была старшим ребёнком в многодетной петербургской семье отставного мелкого чиновника. Страшная нищета заставила её с 11 лет зарабатывать на содержание 7-ми душ, включая тяжело больных родителей. Она ходила по стиркам, мыла полы, писала на почте прошения и письма, выступала статисткой по рублю за выход в украинской труппе...". Обстоятельства её детства и отрочества Евгений Евтушенко определил как условия, "которые ужаснули бы даже бедствующих персонажей Достоевского". Когда Маша начала сочинять стихи – ещё не умея элементарно писать – она фиксировала на бумаге рождающуюся в душе поэзию детскими „печатными“ буквами.

А в 1910 г., окончив гимназию, она дебютировала как поэт: в „Псковской жизни“ появилось её стихотворение на смерть Льва Толстого (правда, ещё летом в „Нарвском листе“ была напечатана её же сказка, в прозе).

Имена великих или хотя бы очень значительных писателей сопровождают с тех пор, так или иначе, всю её жизнь. В том же 1910 г., когда она находилась – заработка ради – в этнографической экспедиции в Пскове, Маша участвует в проведении в связи с кончиной Л. Толстого демонстрации в этом городе. (Не забудем, что демонстрации в России были запрещены, значит „внимание“ со стороны охранки было ей отныне обеспечено!).

После школы Мария окончила и гимназию, вышла замуж за студента Шкапского и поступила на медфак в Психоневрологический Институт, где проучилась два года. Летом чета Шкапских работала в статистических экспедициях на Псково-Чудском озере, оставаясь и зимой в Пскове, где было много политических ссыльных, общение с которыми способствовало росту их революционных симпатий, приведших молодых людей к участию в демонстрации протеста (на Казанской площади в Петербурге в 1912 г.) против Ленского расстрела¹. Последовал их арест, а за коротким заключением и второй – по делу „витмеровцев“ (1913)².

Мария Андреевская

После двухмесячного заключения Шкапским грозила ссылка в Олонецкую губернию. Однако по ходатайству московского миллионера Н.А. Шахова высылка на Север была заменена отправкой на Запад³.

В Тулузе Мария закончила литературный факультет университета, а в Париже прослушала курс китайского языка. И именно за границей, по словам самой поэтессы, началась её литературная жизнь. В конце 1914 г. М.Шкапская знакомится с В. Короленко, который, оценив её талант, сразу же пересылает её стихи в российские журналы „Северные записки“ и „Вестник Европы“. В 1915 г. М.Шкапская отправляет, через знакомого журналиста, очерки в петроградскую газету „День“, где они и печатаются. Она общается с И. Эренбургом, в тот период пишущим стихи, с которым у неё завязывается дружба, продолжавшаяся и в Петрограде, куда Шкапские

вернулись в 1916 г. Здесь, посетив её осенью 1918 г. Эренбург, найдёт молодую поэтессу в компании Николая Клюева и Сергея Есенина.

И хотя она лишь с 1923 г. сможет целиком посвятить себя литературе, уже в 1920-ом, познакомившись с черновиками её готовящейся к изданию первой книги, правление Союза поэтов, по рекомендации Ал. Блока и М. Кузмина, принимает М. Шкапскую в члены этого литературного объединения. Секрет лёгкости, с которой

поэтесса находит поддержку – исключительно в её таланте и оригинальности её поэзии. Изящные и напевные, её стихи, носящие вначале отпечаток влияния поэтов того времени, рано приобретают неповторимость. У неё свои и в тех условиях, не всегда самые популярные темы.

Одна из главных – библейская. В стихотворении, так и названном „Библия“ она трепетно отражает всё волнующее её в Книге книг: особый аромат старинного переплёта, заглавные листы, оставленные читателем пометы:

„Склоняюсь к книге.
Вечер низок.

Чуть пахнет старое
кliche.

И странно делается
близок

Моей раздвоенной душе
И тот, кто счёл свой

каждый терний,

Поверив, что Господь
воздаст,

И тот, кто в тихий час
вечерний

Читал Экклезиаст“.

Кроме написанных в привычной для стихов форме строф, М. Шкапская вводит, по мнению её комментаторов, тоже под влиянием священных текстов, свою форму, называемую некоторыми „сплошняком“, в которой в какой-то мере фиксируется не рифма, как в обычных стихах, а лишь ритм. Так написаны многие её стихи на другую (скорее, основную) тему – женской судьбы и материнства:

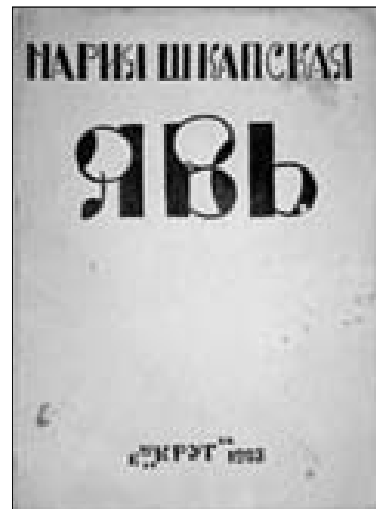
„ О эта женская
Голгофа! – всю силу
крепкую опять в дитя
отдай, носи в себе, собой
его титай – ни отдыха
тебе, ни вздоха.

Пока, иссохшая, не
свалишься в дороге –
хотящие прийти
грызут тебя внутри.
Земные правила просты и
строги:

рожай, потом умри“.

„Не представляю, кто бы
еще из женщин решился с
гордой посвящённостью
выговорить“ эти правила, –
дивился этим строкам
Евгений Евтушенко,
который и выгащил имя
Марии Шкапской из
долголетнего забвения⁴.

За 5 лет (1921-1925),
начиная с первой книги
стихов „Mater Dolorosa“, вс е
поэтические книги
Шкапской были приняты с
восторгом большей частью
литераторов и критиков, не
зависимо от различия во
взглядах (например, Павел
Флоренский и Максим
Горький). Многие из них
ставили её вровень с двумя
самыми большими поэтами-
женщинами XX века

(Ахматовой и Цветаевой)...

Но в 1925 г., на вершине славы, она вдруг навсегда прекратила писать стихи⁵, перейдя к единственно полезной, как она заявила, работе очеркиста в центральные газеты, затем – в готовящуюся Горьким историю фабрик (1923-1936).

Так, после издания всего семи поэтических сборников (а также книги стихов для детей), озадачив и огорчив своих ценителей, прервала свой блестящий поэтический полёт Мария Шкапская – „одна из лучших поэтесс нашего великолепного Серебряного века“, как назвал её поэт и литературовед Михаил Синельников. Она прожила ещё 15 лет, фактически медленно умирая, до сентября 1952 г. Она была поэтом и женщиной „великой души, души, невесты откуда получившей свое величие, прозрение и всезнание“, как сказал о ней другой поэт, знаток и тонкий ценитель поэзии, Дм. Быков.

АНГАРА Нири

1. Расстрел царскими войсками мирного шествия рабочих-забастовщиков (4/17 апреля 1912 г.) на Ленских золотых приисках (270 убитых, 250 раненых), вызвавший широкие акции протеста с участием около. 300.000 человек.

2. Так назвали (по зданию гимназии О.К. Витмера) процесс большой группы учащихся, осуждённых царским правительством за участие в революционном движении.

3. Н.Шахов упоминается в документах времени в качестве мецената, предоставляющего стипендии одарённым людям (например, Ал. Ильину, брату известного писателя и шахматиста, А.Ф. Ильина, получившему такую стипендию в 1912 г. во избавление от неприятностей в связи с упомянутым выше „процессом витмеровцев“). Интернет, Сайт А.Ф. Ильина.

4. Тема непростого пути поэтессы к читателю, выходящая за рамки этой статьи, требует специального отдельного. Отметим здесь, что кроме Е.Евтушенко, посвятившего Шкапской яркое эссе и стихи в ант. „Строфы века“, о ней писали Дм. Быков, М. Синельников, А.Бобель-Италия.

5. И эту волнующую всех исследователей творчества Шкапской тему, раскрытую более всего А. Бобель, невозможно вставить в строки первого знакомства с этой прекрасной поэтессой.

Литературный язык, как известно, отличается от диалектной речи наличием в нём единичных форм, соблюдение которых обязательно для всех говорящих и пишущих на данном языке.

Русская диалектная речь русских-липован во многом порождается русско-румынским билингвизмом, то есть, её контактами с языком коренного, румынского населения.

В данном этюде делается попытка систематизировать ошибки, обусловленные *интерферирующим* влиянием румынского языка, которые наблюдаются в речи детей русских-липован, изучающих в школе русский литературный язык. Материалом для наблюдений послужила картотека ошибок, составленная мною по случаю проведения национальных олимпиад по родному языку школьников русских-липован, а также школьных инспекций. Исследование природы и характера ошибок в речи наших учащихся имеет важное значение для работы над ошибками, которая должна проводиться систематически и на научной основе. Оно представляет также интерес и для сопоставительного изучения языков. В этом случае конфронтация двух лингвистических систем будет опираться на «отрицательный языковой материал». В данном случае *языковой интерференцией* мы считаем *нарушение норм русского литературного языка под влиянием румынского языка, вследствие русско-румынского билингвизма*. Речь идёт о смешении дифференциальных признаков изучаемого русского литературного языка и румынского языка в сознании учащихся. Овладевая русским литературным языком, учащийся русский-липованин строит свои высказывания в соответствии с нормами румынского языка, оставаясь долгое время в его плену.

В речи наших учащихся довольно часто встречаются буквализмы, происхождение которых нетрудно

установить путём дословного перевода соответствующего румынского предложения: *Санкт-Петербург находится в севере России* (вместо: *на севере России*) – (Ср.: *Sankt-Petersburg se află în nordul Rusiei*); *Это делает очень глубокое впечатление* (вместо: *производит*) – (Ср.: *Accasta face o impresie foarte bună*); *Пушкин писал стихи на девять лет* (вместо: *с девяти лет*) – (Ср.: *Pușkin a scris poezii la (vârsta de) nouă ani*); *Они были названы раскольниками* (вместо: *их назвали*) – (Ср.: *Ei au fost numiți rascolnici*); *Наша семья состоит из пяти членов* (вместо: *состоит из пяти членов*) – (Ср.: *Familia noastră se compune din cinci membri*); *Он имеет карие глаза* (вместо: *у него*) – (Ср.: *El are ochi căprui*); *Она называется Кристина* (вместо: *Её зовут*) – (Ср.: *Ea se numeste Cristina*); *Она скоро исполнит сорок лет* (вместо: *Ей исполнится*) – (Ср.: *Ea va împlini curând 40 de ani*).

Особую категорию ошибок составляют примеры нарушения *узуса*. Такие ошибки не являются нарушением собственно нормы языка, но вступают в противоречие с общепринятым словоупотреблением, с речевым узусом. Подобные ошибки в общем не затрудняют понимания, так как высказывание строится в соответствии с правилами грамматики, хотя чувство языка

подсказывает нам, что «на русском литературном языке так не говорят»: *Я вышел из станции* (вместо: *из метро*) – (Ср.: *Am ieșit din stație (de metrou)*); *Он просил меня повторить чтение текста* (вместо: *прочитать ещё раз*) – (Ср.: *El m-a rugat să repet lectura textului*); *Волосы мамы на свете солнца блестят* (вместо: *на солнце*) – (Ср.: *Părul*

mamei strălucesc la lumina soarelui).

Под влиянием интерференции нарушается правило сочетаемости слов. Особенно часто нарушается сочетаемость существительного с глаголом и существительного с прилагательным: *На дворе стоит красивая погода* (вместо: *хорошая*) – (Ср.: *Afară*

Пояснение слов и выражений

Порождаться = стать источником чего-нибудь; вызвать появление чего-нибудь.

Лингвистическая система = система языка = совокупность элементов, связанных устойчивыми отношениями между собой и образующих внутренне организованное единое целое.

Отрицательный языковой материал = примеры контекстов, содержащих речевые ошибки как результат интерференции румынского языка.

Буквализм = дословность (буквальный = точный, прямой, не переносный, дословный).

Узус = правило, применение; языковой узус = употребление слов форм, закрепившихся в речи.

Сочетаемость слов = способность языковых элементов соединяться друг с другом в речи.

Предложно-надежное управление = подчинительная связь, при которой зависимое слово (имя существительное, местоимение) ставится в определённом падеже (без предлога или с предлогом).

е vreme frumoasă); *Он не знал лечить болячку* (вместо: *не умел*) – (Ср.: *El nu știa cum să trateze buba*).

Типичной ошибкой у учащихся русских-липован является смешение предлогов: *Он учится в факультете* (вместо: *на факультете*) – (Ср.: *El studiază la facultate*); *Друзья встретились перед колодца* (вместо: *у колодца*) – (Ср.: *Prietenii s-au întâlnit în fata fântâni*); *Собрались люди из всех концов страны* (вместо: *со всех концов*) – (Ср.: *S-au adunat oameni din toate colțurile țării*); *Мой отец работает в фабрике* (вместо: *на фабрике*) – (Ср.: *Tatăl meu lucrează la fabrică*); *Лев Толстой пошёл с дому и умер* (вместо: *покинул дом*) – (Ср.: *Lev Tolstoi a plecat din casă și a murit*).

Влияние румынской грамматики сказывается в нарушении предложно-падежного управления: *Большой город из страны* (вместо: *город страны*); *Я часто скучаю за нашим домом* (вместо: *по нашему дому*) – (Ср.: *Îmi este adesea dor de casa noastră*); *В каникулах я отдыхала, работала с отдыхающими* (вместо: *Во время каникул*) – (Ср.: *În vacanță m-am odihnit, am lucrat cu părinții la câmp*); *Я ученица из восьмого класса* (вместо: *ученица восьмого класса*) – (Ср.: *Eu sunt elevă în clasa a opta*); *Берём книги от школьной библиотеки* (вместо: *в школьной библиотеке*) – (Ср.: *Luăm cărți de la biblioteca școlii*).

Неразличение полных и кратких форм имён прилагательных приводит к ошибкам типа: *Она была очень довольная* (вместо: *довольна*). *Он был так послушным* (вместо: *послушен*). *Со всеми он любезный* (вместо: *любезен*). При этом, как показывают наблюдения, наши учащиеся гораздо чаще употребляют полные формы имён прилагательных вместо кратких, чем наоборот.

Ряд ошибок связан с употреблением румынских слов, которые относятся к категории «ложных друзей» переводчика. Наши учащиеся расширяют сферу употребления интернационализмов, подменяя ими русские слова-синонимы. Так,

конгресс, фигура, диалог, станция нередко употребляются в не свойственном русскому языку контексте вместо *съезд, скульптура, разговор, остановка*.

Под влиянием румынского языка многие из наших учащихся употребляют в речи румынское слово *familie* в значении русского *семья*: *Наша фамилия большая* (вместо: *семья*) – (Ср.: *Familia noastră este mare*). Слово *фамилия* является по своему происхождению латинским словом, а в русский язык оно попало из языков Западной Европы. Вначале слово *фамилия* в русском языке употреблялось в значении «семья», а теперь в этом значении не употребляется. Об этом напоминают выражения «*фамильное сходство*», «*фамильные традиции*», «*фамильные драгоценности*». Ср. французское *famille*; испанское *familia*; английское *family*, румынское *familie*. Все они передаются на русский язык именно как «семья». Слово *фамильный* является синонимом «*семейный*». Таким образом, связь между словами *семья* и *фамилия* не случайна. Начиная с XIX-го века слово *фамилия* получило в русском языке своё современное значение – «наследственное семейное наименование, прибавляемое к имени и отчеству человека: фамилия – *Петров*, имя – *Иван*, отчество – *Сергеевич*». В румынском языке ему соответствует словосочетание *nume de familie: Ionescu, prenumele (имя) Mihai*.

И такого рода ошибки мешают нашим учащимся правильно выражаться на русском литературном языке.

В процессе преподавания родного русского языка учащимся-липованам следует шире использовать таблицы, схемы и другие наглядные пособия, основанные на противопоставлении «*правильно*» - «*неправильно*». Всё это будет несомненно способствовать сознательному усвоению норм русского литературного языка.

Феодор КИРИЛЭ

В мае этого года по приглашению моих близких и старых друзей, а именно четырех **Алика Шора** (бывший московский инженер) и **Милены Левиной** (бывший старший научный сотрудник Российской Государственной Библиотеки по искусству в Москве), я побывал впервые в моей жизни в США.

Двенадцать лет тому назад они участвовали в Бухарестском университете на Международном симпозиуме, посвященном столетию со дня рождения Сергея Есенина, с докладами: *Версии смерти С.А. Есенина на материале российской прессы последних лет. (обзор)* и, соответственно, *Сергей Александрович Есенин и театр*, опубликованные позже в сборнике кафедры русской филологии.

Вскоре они вместе со своим сыном **Мишей** (специалистом по компьютерам) и снохой **Наташей** покинули Россию и поселились в городе Чикаго, став американскими гражданами, здесь же родились их прекрасные внуки **Андрюша** (9 лет), **Саша** (6 лет) и **Дима** (2 года).

По тщательно продуманной программе мои хозяева организовали мне интересную экскурсию по стране (на машине мы проехали более 5000 км.) с посещением таких своеобразных городов (помимо места резиденции - Чикаго), как например, Вильямсбург, Геттисбург, Кливленд, Нью-Йорк, Питтсбург, Вашингтон (здесь, в румынском посольстве я проголосовал 19 мая на референдуме), а также знаменитого водопада Ниагара.

Современная Америка - удивительная страна, это совсем другая планета, раньше о ней я читал содержательные страницы румынских писателей от

Петру Комарнеску до Ромулуса Русана, но то, что увидел собственными глазами, превзошло все мои ожидания.

Величественные небоскрёбы из стали и стекла, широкие автомагистрали с асфальтированным как на ладони покрытием, образцовый порядок, отменная чистота и ухоженность городов и национальных парков, изобилие бесплатных туалетов с умывальниками с холодной и теплой водой, с жидким мылом и бумажными полотенцами, повсеместная доброжелательность жителей в общении друг с другом и, в особенности, с людьми, нуждающимися в посторонней помощи - всё это просто поразило меня.

Но об этом, может быть, я расскажу в следующий раз. А сейчас перехожу к вопросу о присутствии, а точнее, об активном участии русских в американской жизни. Русских в США много. В Чикаго и его окрестностях, кажется, живут больше полмиллиона русских. Да и в самом двадцатисемьюэтажном доме, где приютили меня мои друзья, в коридорах, в лифтах и в большом дворе здания постоянно была слышна русская речь. В другой стороне города красуется улица Девон, расположенная в квартале, где живут, в основном, русские; эту улицу они прозвали «Диван», и название это вошло даже в ежедневный лексикон чистокровных американцев Чикаго. На этой длинной улице - как и большинство улиц города - находятся многие магазины с русским названием типа «Балалайка», «Русская книга», с русскими товарами. Хозяином книжного магазина является Гриша Верховский, друг Алика, один из бывших

кинооператоров Андрея Тарковского; он мне показал испанский альбом, посвященный великому русскому режиссёру, где были помещены и три его фотографии, вспоминал о совместной работе в Москве, а я ему рассказывал о своих встречах с сестрой Андрея, Мариной Тарковской и её мужем Гордоном в Москве и Бухаресте. Он же мне достал кое-какие интересные книги по русской литературной эмиграции.

Тоже в Чикаго живёт двоюродный брат Милены, Марк Левин, который устроил у себя на квартире Музей Евгения Евтушенко; все комнаты, передняя и даже кухня перенасыщены, наполнены до отказа афишами, программами, фотографиями, вырезками из газет и журналов, книгами поэта на русском и других языках мира (в том числе, и на румынском), аудио- и видеокассетами с записями выступлений Евтушенко.

Марк дружит с поэтом с 1973 года и организовывал в его честь разные литературные вечера как в Ленинграде (откуда он родом), так и в Чикаго; этот фанат Евтушенко знает наизусть и выразительно, с пафосом декламирует десятки стихотворений любимого им поэта и гордится полученными от своего кумира книгами с дарственными надписями и фотографиями (особенно теми, где Евтушенко заснят вместе с ним и его женой, Аней). С охотой он принял мое предложение устроить в Чикаго литературный вечер «Евтушенко и его враги».

Был я и в городке Манделене, что в 30-40 км. от Чикаго, в собственном двухэтажном доме-мастерской других близких родственников моих друзей, Льва и Наташи Кублановых; долго я любовался старыми картинами Левы, изображающими старинные

московские дома, дворы и сады, а также новыми - с американскими пейзажами. К тому же, Лева и очень талантливый портретист. Выставки с его работами организовывались раньше в Москве, а ныне - в Чикаго.

Другой удивительный «русский уголок» - это Брайтон-Бич в Нью-Йорке. Он прозван ещё и «малой Одессой». Между прочим, накануне я снова посмотрел забавную русскую кинокомедию «На Дерибасовской хорошая погода, а на Брайтон-Бич опять идут дожди». В Нью-Йорке, в этой «столице мира», в этом самом «неамериканском» городе (большая часть его жителей не родилась в Америке), но являющимся символом США, поражает все: и авеню с невероятными небоскрёбами (на месте «башен-близнецов» уже заложен прочный фундамент для новых ошеломительных строений), и головокружительные мосты и неугасаемый ни ночью, ни днём разноцветный блеск реклам на Бродвее и 7-ой улице и т.д. и т.п.

Поражены были, я уверен, и Горький с Маяковским, но они писали об увиденном с главной ориентацией на советского читателя! Но тогда ещё не было, повидимому, Брайтон-Бича.

Это, наверное, уникальное по своеобразию место в мире. Сверху, на эстакаде - вдоль и посередине улицы - страшно грохочут, громят поезд метро, а справа и слева, по обе стороны улицы в одно- и двухэтажных строениях расположены разные русские магазины с товарами, привезенными из России (бойкая торговля идет до поздней ночи), и рестораны, кафе и бары (раньше вывески были только на русском языке, в последнее время стали появляться и на английском). В одном из главных ресторанов-кафе я вкусно пообедал за «божескую» цену. Среди блюд я выбрал себе: винегрет, щи, пельмени, картошку с отварным мясом, салат (из помидоров, огурцов и перца), сырники и вишнёвый компот, и стоило всё это удовольствие всего лишь 12 долларов. В этом ресторане хозяйки Марины побывали, как явствует из фотографий, вывешенных на стене, многие русские актёры, барды и кинозвёзды, как например, Алла Пугачёва, Валерий Леонтьев, Николай Басков и др.

Зашел я и в книжный магазин «Санкт-Петербург», имеющий большой отдел русских аудио- и

видеокассет, CD и DVD с последними новинками; на книжных полках можно легко найти произведения В. Аксёнова, С. Довлатова, В. Ерофеева, Анны Ахматовой, Б. Пастернака, И. Губермана, Б. Окуджавы, Марины Цветаевой, но ещё лучше представлены русский детектив и фантастика.

Как мне поведала Лариса - владелица магазина (она русская, родом из Баку), она достаёт русские книги только из России, так как там они гораздо дешевле, чем изданные в США произведения на русском языке. С радостью я увидел в магазине последние романы азербайджанского прозаика Чингиза Абдуллаева, пишущего на русском языке и побывавшего в нашей стране. (Кстати, я имел счастливую возможность встретиться три раза с этим выдающимся писателем и перевести его роман *Дронго. Допустимая ошибка*; сейчас я завершаю перевод другого его романа, о румынских событиях декабря 1989 года).

Богато и разнообразно представлено в американских музеях европейское искусство, в том числе, русское искусство. В музеях искусств Чикаго и Вашингтона и в музее Метрополитен Нью-Йорка выставлены отдельные работы В. Кандинского, Л. Бакста, Н. Гончаровой, М. Ларионова, М. Шагала и других, а также наших соотечественников К. Брынкуша, В. Браунера, кинорежиссера Жана Негулеску.

Как бы резюмируя, вспоминается классическая строка Александра Сергеевича Пушкина: «Там русский дух... там Русью пахнет!».

Среди запоминающихся встреч на американской земле хочу отметить беседы с россиячкой Лидой, с которой меня познакомила доцент английского языка Евгения Уздинская.

Квартира Лиды носит явный отпечаток образа жизни русских старообрядцев. Вот несколько вех жизни моей гостеприимной и милой собеседницы. Родилась Лидия Андреевна Рябкова (девичья фамилия, потом, выйдя замуж, она стала Каплан) в селе Большие Круты, Нижегородской (в советское время - Горьковской) области, недалеко от истоков Волги. В селе жили одни русские старообрядцы. Её родители, мама - Матрена Сергеевна Ермакова (из крестьянской семьи

средняков) и отец - Андрей Фёдорович Рябков (из зажиточной крестьянской семьи) были, естественно, тоже старообрядцами. Их предки обосновались здесь ещё в XVII веке, после раскола. Здесь старообрядцы были свободными, «государственными» крестьянами, а не крепостными; все они владели земельными наделами. Деда Лидии по отцу раскулачили; он владел маслодельным заводом и мельницей. Всё отобрали, но, к счастью, не сослали. Лида снова подчеркивает, что все жители села были старообрядцами. Был большой молеальный дом в селе, без попа. Было много красивых икон, старинных книг и в семье, и в селе. Бабушка и мама читали на старославянском языке. Мечтали попасть в Израиль, совершить путешествие по святым местам. В годы советской власти верующих притесняли, но в тюрьму не сажали. Старообрядчество проявлялось в религиозных обрядах; крещение младенцев, свадьба, похороны проводились по старинным религиозным правилам. Жили нормально, дети учились. Смотрели кино.

Закончила Институт культуры, библиотечное отделение. По распределению попала в Кузбасс, город Новокузнецк (Сибирь). Там вышла замуж. Встретила там же много старообрядцев, сосланных после «раскулачивания». Эти ссыльные строили Кузнецкий металлургический комбинат, который потом насчитывал 60 тысяч рабочих. Там работала и Лида, она заведовала публичной библиотекой. Потом уехала в США вслед за дочерью, так как муж умер и осталась одна (все родные, которые жили в Горьковской области, также умерли).

Лида вспоминает далекое детство и влияние атеистического воспитания на молодежь, и в частности, на её брата, который, будучи комсомольцем (ему было тогда 14-15 лет), сжёг дома

старинные иконы, бросив их в русскую печь. Мама и бабушка его наказали, надрали уши и задницу (неделю он не мог сидеть). А он в отместку совершил хулиганскую выходку: на большой праздник появился на пороге молеальни, во время молитвенного собрания (а читал на нём дядюшка Данила), в такт религиозным песнопениям (на молитве «Господи, помилуй») пропел дерзкое, сочинённое им двустипхи: «Дядюшке Даниле захреначить бы по рылу». Все оцепенели, а он сбежал и неделю не ночевал дома, прятался. Потом появился, раскаялся, так, для отвода глаз.

Позже из молеального дома стали исчезать старинные иконы, они были в дорогах окладах, дорого стоили. Грабили не только иконы, но и кадила и другую церковную утварь. Как правило, почти всё, что воровали, продавали за границу.

Лида показывает мне унаследованные семейные реликвии старообрядчества: три старинные иконы, привезённые с собой из России. На книжной полке собрание сочинений в четырёх томах П. Мельникова-Печерского; Лида нередко перечитывает его произведения и, в особенности, романы *В лесах* и *На горах*. Она увлечённо и увлекательно рассказывает о русских старообрядцах родного села, но и о кержаках, обитателях Сибири. Была бы рада общаться с русскими староверами, проживающими в Румынии.

Её адрес: Kaplan Lidiya, 5439 N. Kenmore, Apt. 803, Chicago, Illinois 60640, S.U.A.

Кое-что об общине русских-липован в Румынии я рассказал Лиде и передал ей апрельский номер газеты «Зори», но я надеюсь, что найдутся более осведомлённые люди, которые захотят общаться с нею, обмениваться полезной и приятной информацией.

Думитру БАЛАН

Чтобы всё было вкусно!

❶ Овощи для салатов варят в кожуре.

❷ Свёклу, морковь, картофель всегда следует варить отдельно.

❸ Не обрезайте у свёклы корень до основания, иначе во время варки свёкла посветлеет.

❹ Свежие огурцы, помидоры, редис не следует резать и солить заблаговременно; от этого они теряют вкус, запах и быстро вянут.

❺ Солёные и маринованные овощи надо подавать на стол вместе с рассолом.

❻ Прежде, чем испечь картофель, его надо тщательно промыть, а чтобы клубни не полопались, их надо наколоть вилкой.

❼ Чтобы картофель при варке его «в мундире» не развалился, бросьте в ещё холодную воду горсть соли.

❽ Кожица картофеля при варке не будет лопаться, если в воду добавить несколько капель уксуса.

❾ Отварной картофель будет вкуснее, если при его варке положить в воду несколько долек чеснока.

❿ При жарении брусочки сырого картофеля не будут слипаться и прилипать к сковородке, если перед тепловой обработкой их обдать холодной водой, а потом слегка обсушить.

⓫ Картофельное пюре взбивают только с горячим молоком. От холодного молока пюре почернеет.

⓬ Капусту нельзя промывать горячей водой. От этого её пищевая ценность снижается.

⓭ Квашеную капусту надо отжимать от рассола перед самым использованием. В капусте без рассола витамин С быстро разрушается.

⓮ Если тушёную капусту готовят с салом или копчёной грудинкой, то их обжаривают и кладут в капусту вместо жира в начале тушения.

⓯ Ранняя капуста варится быстрее, поэтому её закладывают в супы и чорбы раньше картофеля.

⓰ У свежих и солёных огурцов кожицу надо срезать, если она жёлтая и горькая.

⓱ Засохший кусок брынзы можно освежить, подержав его 1-2 часа в молоке.

⓲ Рис и перловую крупу надо сначала несколько раз промыть в холодной воде, а последний раз – в довольно горячей.

⓳ Рис для гарнира к отварной курице, баранине и некоторым другим блюдам следует варить на мясном бульоне.

⓴ При варке каши не следует допускать бурного кипения жидкости.

⓵ Если грецкие орехи чрезмерно высохли и потеряли свойственный им в свежем виде вкус, подержите их, не разбивая, в скорлупе, 5-6 дней в солёной воде. Вода через скорлупу проникнет в ядро орехов и восстановит их консистенцию и вкус.

Советы молодым хозяйкам

❶ Чтобы в жаркие дни предохранить молоко от скисания (при отсутствии холодильника), надо поставить кувшин с молоком в широкую кастрюлю с водой, накрыть кувшин чистой влажной салфеткой, концы которой должны быть погружены в воду. Влага с салфетки будет испаряться, и молоко останется свежим даже в самый жаркий день.

❷ Варенье не засахарится, если при варке добавить в него лимонного сока или лимонной кислоты.

❸ Если во время варки варенья сироп становится густым, а плоды сморщиваются и не добавляются прозрачными, то надо добавить в сироп воды.

❹ Домашние бисквиты и пирожные долго сохраняют свежесть, если их держать в металлической банке, на дно которой бросить горсточку риса. Рис будет впитывать образующуюся в банке влажность.

❺ Если вам нужно развести муку в воде или молоке, не кладите её в жидкость, а наоборот, жидкость постепенно вливайте в чашку с мукой и размешивайте её.

❻ Муку и сахарную пудру желательно сначала просеивать сквозь сито, а уже потом отмеривать стаканом, чашкой или ложкой. Просеянные продукты имеют однородную плотность, что позволяет соблюдать точность меры.

❼ Тесто для пирогов с фруктами будет нежнее, если в него добавить одно тёртое яблоко.

❽ В тесте для пирожных, в состав которых входят яйца, одно яйцо – в случае необходимости – можно заменить одной ложкой сметаны, молока или газированной воды.

❾ Тесто легче раскатывается, если оно полежит, «отдыхая», 30-40 минут.

❿ Чтобы пласты теста, уложенные на кондитерский лист, не деформировались при выпечке, их следует раскатывать не по размеру листа, а шире и длиннее. Укладывая тесто на сбрызнутый водой лист, его сжимают от краёв к центру.

⓫ При формовке теста надо пользоваться очень острым ножом. Тупые ножи мнут края изделия, что мешает их подъёму. По этой же причине не рекомендуется мять края

сырых изделий пальцами.

⓬ Большое количество сахара в мучных изделиях без жира делает их излишне твёрдыми.

⓭ Замешанное тесто должно быть гладким и легко отставать от стенок посуды и от рук. Из плохо замешанного теста изделия получаются неудачными.

⓮ Для жареных пирожков тесто делают более слабой консистенции, чем для печёных.

⓯ Испечённым изделиям особый блеск придают яичные желтки. Смазывать ими тесто надо кисточкой и равномерно, чтобы не помять изделие и чтобы яичный желток не стекал на лист.

⓰ Для того, чтобы на кондитерский лист нанести тонкий слой жира, и лист, и жир надо предварительно согреть.

⓱ Испечённые мучные изделия из дрожжевого теста не следует долго оставлять на кондитерском листе, так как от этого их нижняя корочка станет влажной и приобретёт запах железного листа.

⓲ Если блины получаются грубыми, разведите тесто молоком.

⓳ Блинчики будут вкуснее, если в тесто добавить взбитые яичные белки.

⓴ Чтобы не нужно было смазывать сковородку каждый раз, перед тем как наливать в неё тесто, влейте в блинное тесто несколько ложек растительного масла. Тогда достаточно смазать сковородку только вначале.

⓵ И наконец, ещё один совет (для эксперимента молодым хозяйкам, которые хотя бы иногда сами пекут хлеб). В одной старой книжке под названием «Домашний доктор и эконом», изданной в Яссах в 1888 г. (ещё старославянскими буквами), и содержащей полезные советы по хозяйству, кулинарии, уходу за больными, за домашним скотом и птицами, даётся, между прочим, и такой совет для выпечки вкусного и дешёвого хлеба:

Очищенную от корки и разрезанную на кусочки тыкву сварить до загустения, и эту тыквенную массу использовать вместо воды при замешивании хлебного теста. Хлеба выйдет значительно больше, и он будет мягче и вкуснее.

Попробуйте, у кого есть такая возможность!

T.B.

„Raza de soare deasupra Carcaliului” sau Monumentul Monumentului

Nu știu dacă fenomenul se întâmplă și la alte neamuri, dar la români este o certitudine: numele unei localități se identifică, în conștiința colectivă, cu una sau mai multe personalități pe care le-a dat țării, din domeniul politicului, științei, administrației, teologiei, armatei, economiei, dar mai ales al artelor, fie ea sculptură, arhitectură, muzică, pictură, coregrafie etc. Ca să dau câteva exemple, le-aș alege pe cele din literatură: nu poate exista Creangă fără Humulești, Ion Gheorghe fără Florica, Eminescu fără Ipotești, Preda fără Siliștea-Gumești, Zaharia Stancu fără Salcia, Voiculescu fără Pârscov, Coșbuc fără Hordou, Rășinariu fără Goga sau Cioran, Blaga fără Lancrăm. Lista ar putea fi mult mai lungă, cuprinzând pagini întregi, căci fiecare localitate, își asumă o glorie locală- mândria ei-, fie ea cât de mică, pentru a fi reprezentată la nivel național și, de aici, numeroase monumente, statui, busturi, plăci memoriale, monografii, cărți care să susțină opțiunea. Este un semn al patriotismului local sau național și acest fapt este impresionant. Românii își cinstesc gloriile. Trecând prin Paris, în vara aceasta, la Panteon, pe zidul unei clădiri apropiate, am urmărit gravate în granit, pe câteva sute de metri pătrați, numele tuturor gloriilor franceze, de-a lungul timpului... Emoționant exemplu de patriotism!

Problema devine extrem de serioasă, la noi, mai ales atunci când apar întrebări firești precum: Ce se întâmplă într-o comunitate etnică, alta decât cea românească, spre exemplu aceea a rușilor lipoveni

(pravoslavnici sau staroveri, cum se numesc ei înșiși)? Care este relația dintre această comunitate și populația majoritară? Care este relația dintre această comunitate și liderii ei? Cum și-i selectează? Cum răspund liderii la așteptările comunității?

Răspunsuri complete la aceste întrebări le dă cartea „Raza de soare deasupra Carcaliului” (eu aș folosi cu mult drag denumirea locală Kamenca și nu pe cea turcească!) apărută la editura CRLR, București, 2007, în construcția căreia se simte mâna mult experimentatelor redactoare de carte Passionaria Stoicescu și Svetlana Moldovan. Trebuie făcută precizarea că această organizație are, prin statut, un caracter etnic, social, umanitar, dar mai are un periodic excelent numit „Zorile” – sursa de informare și mijlocul de comunicare în limba etnică rușilor lipoveni, susținută de statul român și având un tiraj substanțial.

Este o carte în care cea mai mare parte a textelor, cum era și firesc, apar în ediție bilingvă, româno-rusă, în memoria celui mai reprezentativ, autorizat și recunoscut lider al acestei comunități, ANDREI IVANOV – profesor universitar doctor, membru fondator al Comunității Rușilor Lipoveni – primul președinte, redactor șef al publicației „Zorile”, autorul celebrului „Dicționar religios rus-român” (2003, Editura Bizantină), pentru care a primit Premiul pentru Literatură în limba rusă, apoi doctor în filologie, dialectolog, lingvist, traducător, publicist sau chiar coautor literar al soției sale în multe traduceri etc.

Mărturisesc că nu știam mai nimic sau poate ceva

foarte vag despre lipovenii din Delta Dunării și nimic despre lipovenii răspândiți prin satele din Moldova. În subconștientul meu, numele lor se identifica cu acela al celebrului Pațaichin, sau poate cu al unor excelenți pescari și luntrași din rândul cărora sunt recrutați campionii noștri mondiali la caiac-canoe. Mai știam că Andrei Ivanov era soțul admirabilei mele colege Passionaria Stoicescu, de la Pedagogica din Buzău.

Mărturisesc sincer că, intrând în posesia acestei cărți, însoțite de o dedicație care m-a înduioșat profund, am deschis-o cu sficiunea cu care am deschis pentru prima dată Cartea Cărților, adică Biblia. Am descoperit (și soția mea, care a citit-o mai înainte m-a avertizat!) că este o carte pe care nu trebuie s-o răsfoiești, ci s-o studiezi, din două motive: întâi, pentru că prezintă informații dintre cele mai clare, mai profunde, mai documentate, mai exacte despre istoria și viața rușilor lipoveni iar, în al doilea rând, discret, pe tot parcursul – de la prima până la ultima filă – se conturează portretul lui Andrei Ivanov – cel care s-a identificat cu toată ființa – biologică și spirituală – cu această comunitate, căreia a reușit să-i

redea demnitatea și conștiința de sine, împreună cu alți mulți intelectuali de vază care s-au ridicat din rândurile ei.

Este remarcabilă rigoarea pe care o pun redactorii în ordonarea unui material, după mine aproape imposibil de ordonat, în cele 367 de pagini:

Capitolul I: Andrei Ivanov – viața și opera; / Capitolul II: Andrei Ivanov – din activitatea publicistică; / Capitolul III: Passionaria Stoicescu – lui Andrei Ivanov; / Capitolul IV: In memoriam – Andrei Ivanov; / Capitolul V: Viața lui Andrei Ivanov în imagini.

Monumentul închinat lui Andrei Ivanov se ridică încet dar sigur, pagină de pagină, capitol de capitol. Colaboratorul și prietenul apropiat, prof. univ. dr. Ivan Evseev își numește inspirat esul despre dicționar, rezumând, în esență, conținutul acestuia chiar din titlu: „O enciclopedie a culturii ruse pentru lipoveni”, autorul fiind un „detonator cultural”, un element catalizator în elaborarea unei doctrine etnice și culturale atât de necesare etniei noastre în etapa actuală.” Tot aici descoperim afirmații elogioase la adresa cărții sale de căpătâi, la care a lucrat 12 ani, „Dicționarul religios rus-român” - „o carte pentru folosința minții și a sufletului” (Melania Mandas Vergu). Și Ivan Evseev evidențiază importanța deosebită a dicționarului, în sensul că „în persoana autorului se îmbină un bun cunoscător al fenomenului religios cu un strălucit și robace filolog”, iar Ecaterina Martin îl numește „cartea vieții lui”.

Capitolul al II-lea cuprinde studiile, articolele și popula-

rizările făcute cu consecvență și profesionalism, publicate de către Andrei Ivanov în periodicul „Zorile”, aducând informații referitoare la istoria acestei etnii, evidențiind particularitățile lingvistice ale graiurilor ruse-lipovenești, urmărindu-le evoluția sincronă și diacronică, explică simboluri („clopotul”), prezintă tradiții și, mai ales, obiceiuri familiar-cotidiene, legate de naștere, căsătorie, plecarea în armată, moartea – (multe dintre ele excelent valorificate de către scriitoarea Passionaria Stoicescu – soția sa, în volumele sale de proză). Sunt apoi informații dintre cele mai fidele, făcute cu acuratețea unui etnolog, despre cum trăiesc rușii lipoveni în Tulcea, Pălăgeanca, Periprava, Sfiștovea sau Carcaliu etc., sau despre „Casa lui Dumnezeu” – biserica, despre primirea sau despărțirea de oaspeți (de-abia aici am aflat că românescul „bogdaproste” vine din limba slavă, „bog da prosti”, adică „Dumnezeu să vă ierte!”), despre sărbătoarea Paștelui la lipoveni, despre semnificația pe care ei o acordă oului înroșit. Un capitol important, cuprinzând o suită de articole, „Rusia azi” se constituie într-un documentar realizat în urma unui schimb de experiență cuprinzând informații despre istoria schismei în Biserica Ortodoxă Rusă de Rit Vechi. Se ocupă apoi de bilingvismul rușilor lipoveni într-un excelent studiu științific. Sunt articole publicate în periodicul „Zorile”, singur sau în colaborare, care probează rigoarea științifică și responsabilitatea actului scris, dar mai ales atașamentul la comunitatea din care provine. Multe dintre afirmații poartă amprenta unei discrete amărăciuni: „Totul s-a amestecat în Rusia și nu prea se întrevăde sfârșitul amestecului”, căci cercetătorul din el spera într-un puternic sprijin al comunității sale venit dinspre Răsărit. Și mai amărât se dovedește atunci când constată moartea lentă a satelor lipovenești, părăsite de către generațiile tinere și locuite doar de bătrâni: „Priveliștea e aproape de doliu”. Este un optimist, întrevăzând o speranță care vine de la

„biserica albă, împodobită cu o cupolă albastră pe fundalul satului trist, pârjolit de soare”. Își iubeste conaționalii cu o patimă reținută, laudându-le „hărnicia lor tradițională, neabătuta lor stabilitate și rezistența care să-i ajute să supraviețuiască în condițiile aspre actuale, atât naturale, cât și sociale.” Esecurile sale, extrem de rigurose și de concentrat construite, conțin și adevărate pagini de autentică literatură, în acest sens putând fi citată povestirea „Sunt păcătos, părinte!”

Ca să întregesci monumentul OMULUI Andrei Ivanov - trebuie să te apleci asupra confesiunilor celor care l-au cunoscut, celor apropiați lui, în capitolul „In memoriam”. Este suficient să pui cap la cap - sintagmele, ca să se ridice Monumentul: „o extraordinară modestie, deschis spre alteritate”, „sinceritatea autentică, o naturalețe a copilului de la țară, o încredere aproape naivă în oameni, o candoare aparte”. „Fiul modestului paracliser de biserică din Carcaliu a ajuns profesor universitar și eminent om de știință prin truda sa neobosită, acrimia de filolog și pasiunea pentru știință. A nutrit un sentiment de mândrie și atașament pentru limba, cultura, credința și morala neamului său”. Așa apare portretul făcut de eminentul prof. univ. dr. Ivan Evseev. Și mai apare aici o sintagmă-metaforă, folosită drept titlu al cărții, pentru care, sincer, trebuie invidiat. Mai curat titlu ca acesta nu putea exista.

Aprecierile, deloc gratuite, continuă: „intelectual rafinat, lingvist de mare valoare, dascăl înnăscut, generos, amabil, prieten de excepție, sincer și plăcut în discuții, un om capabil de o mare și caldă afectivitate, inteligentă și înțelepciune” (dr. Victor Lotreanu)

Conferențiarul univ. dr. Dumitru Balan îi scrie o scrisoare lui Andrei cel din eternitate, amintindu-i „franchețea memorabilelor noastre discuții, exemplara ta căsnicie, profilul tău de ins cumpătat în toate, calitatea de om onest, generos, discret, demn, riguros întru apărarea adevărului și promovarea frumosului cotidian. Te-ai manifestat plenar ca un intelectual de reală substanță, ca un mare OM”.

Pagini emoționante scrie și prof. univ. dr. Gheorghe Barbă: „Pe lângă imaginea de dascăl, prof. univ., cercetător-filolog cu vocație, publicist, autor de cursuri, manuale și dicționare, Andrișua a rămas în memoria noastră și cu imaginea unui devotat prieten și a unui bun coleg, a unui tată ideal și soț iubitor, dar și cu imaginea unui om de viață căruia îi plăceau și o glumă

reușită, și întâlnirile agreabile cu cei dragi și apropiați.”

Lector univ. dr. Axinia Crasovski vine cu pagini emoționante: „L-am văzut atunci (într-o deplasare prin satele de ruși lipoveni) transfigurată de plăcerea de a intra în vorbă cu oamenii locurilor, de a comunica cu ei, folosind graiul lor, l-am văzut simțindu-se ca acasă. Era omul, lipoveanul, revenit printre ai săi după o perioadă de absență, hotărât să-și refacă rădăcinile și să se încarce cu energie”.

Gânduri la fel de sincere și de pioase mai semnează prof. Silvia Floricel care evidențiază pe „profesorul dedicat meseriei sale, scrisului, cititului, artei pedagogice și artei fotografice”. Președintele și deputatul CRLR Miron D.

Ignat recunoaște în Andrei Ivanov „un izvor nesecat de cunoaștere și inspirație, de descoperire a unor sensuri nebănuite ale limbii noastre strămoșești”.

Șirul personalităților care-l omagiază nu conținește. Acad. prof. dr. doc. Victor Vascenco descoperă în el „un băiat de ispravă, un camarad de nădejde, un tovarăș deosebit”, apoi conf. univ. dr. Siegfried Wolf observă că „Andrei se mândrea cu familia sa, cu fiul său Alin, ajuns diplomat, și cu soția sa, apreciată scriitoare.”

Cred că aforismele din debutul eseului prof. univ. dr. Mihaela Moraru pot fi considerate fundația de neclintit a acestui monument:

„A scrie despre un profesor care ți-a netezit drumul spre tainele profesiei – este o onoare.”

A scrie despre Profesorul tău care a plecat departe și pentru totdeauna – este o durere.

A scrie despre profesorul Andrei Ivanov – este o datorie.”

Intenționat am inversat ordinea prezentării capitolelor, lăsând spre final paginile scilicite de literatură ale soției sale, excelentă prozatoare, editoare și poetă.

Citiseam, în momentul apariției lor, povestirile pe care le reproduce această carte: „Atenție... dublă” (momente dramatice ale întemeierii cuplului având ca suport destinul), „Mireasa de la miezul nopții” (trecerea prin botez a miresei la ritul rușilor lipoveni), „Băiat, fată, băiat” (apariția mult așteptată a primului copil), „Jumătatea traducătorului” (momente tensionate din căsnicie pe suportul geloziei), „Fizica și înrăuirile ei nefaste asupra căsniciei” (preocupările extra profesionale, aparent copilărești ale soțului), „Frații” (nuvela cea mai plină de viață, de vervă, de umor și tragic la un loc, unde se adună rudele), „Permisia” (întoarcerea neașteptată într-o permisie a fiului devenit

lui de burlac”; „se dezvinovăți privind-o cu ochii cei buni”; „ochii lui aveau ceva curat și bun în ei, lua-i-ar naiba să-i ia!”; „privea năuc, avea ceva de câine credincios”; „lui Filip îi scilipeau ochii în noapte ca la pisic și o strângea de mână pe Dolores, șoptindu-i: „Ai făcut tu asta pentru noi! Zău. Te iubesc!”; „tata râdea cu ochii, cu nemaipomeniții lui ochi albaștri verzui.” Portretul personajului văzut prin condeiul exersatei prozatoare, n-ar fi complet dacă n-am adăuga aici pe acela surprinzând intimitatea cuplului, în care soția Dolores care, pe când el doarme, „aprinde mica veioză credincioasă și proiectează un fascicul de lumină pe fața lui Filip. Obrajii sunt supti. Nasul, puțin cam gros la bază, îi dă o notă de virilitate. Buza

pățimirii...

Dar nu e viclenie, ci durere
De-a nu mă ști aceea care
sunt,
Fără de voie taina mea te
cere
Chemându-te învingător
și-nfrânt.

Tânjim și ficcare în altfel...
Cu-mbrățișarea aburind a
moarte,
Mereu alături însă paralel,
Uniți suav prin tot ce ne
desparte.
(Mereu alături însă paralel)

În final, fic-mi iertată o confesiune. Pe Passionaria am cunoscut-o încă din adolescență, colegi fiind de clasă la Școala Pedagogică Buzău. Pe Andrei l-am cunoscut mult mai târziu, în casa prietenilor noștri primitori, Gigi și Gina Stemate, din Trestioara Mânzăleștilor de Buzău. Lucra la dicționar, extrem de concentrat, cu pauze rare, în care schimbam impresii, comentam vreun eveniment sau vreo carte. A doua oară l-am întâlnit (de fapt, auzit) în patul de suferință din apartamentul blocului Eva. Îi duceam periodic Passionariei manuscrisele romanului meu, „Fagul”, spre corectare. Cu forțele-i tot mai puține, cred că și Andrei citea paginile lăsate, căci, de dincolo, din camera lui îi auzeam vocea tot mai moale: „Scrie, Titi, scrie mai repede, că scrii bine, vreau să știu ce s-a întâmplat cu țărani tăi buzoieni, s-au trecut la colectiv?” Replica Passionariei nu se lăsa așteptată: „Titisor, paginile tale sunt cel mai curat balsam în aceste momente cumplite pentru amândoi, ne ajută să trecem mai ușor peste suferință...”

Am primit, cum se obișnuiește, drept „pomană”, după trecerea lui în neființă, o pereche de bocanci de-ai lui Andrei. Nu i-am folosit până acum. Mi-am propus să-i încălț doar atunci când, împreună cu Passionaria, mă voi duce să depunem la Kamenca, pe mormântul lui, cartea mea „Fagul” și cartea redactată cu sprijinul CRLR, „Raza de soare deasupra Carcaliului”, o adevărată reușită poligrafică. Laud din toată inima osârdia rușilor lipoveni și a soției pentru acest Monument de cultură închinat Monumentului lor, Andrei Ivanov!

Nu pot rosti nici un cuvânt despre capitolul al V-lea, „Viața lui Andrei Ivanov în imagini”. Umbrele vii – fotografiile – povestesc ele însele viața lui cât toată cartea la un loc. Fără ele, Andrei Ivanov n-ar fi rămas atât de viu!

Prof. Titi Damian, Liceul Teoretic „Grigore Moisil”, Urziceni

de sus, cam subțire, nu-l arată prea bun. În schimb cea de jos, groasă și răsfrântă, te face să te gândești la lăcomie: «asta e soțul meu? De ce l-oi fi iubind?».

O căsnicie, cu toate meandrele ei, e unică, e irepetabilă. Te arunci în vârtejul ei, având curajul tânărului care se încumetă în vâltoarea înspumată a Dunării, încredințat fiind că vei birui. Constați că trebuie să treci peste valuri mai mici sau mai mari, adică peste neajunsurile, îndoielile, nepotrivirile, geloziiile, nemulțumirile și umbrele de tot felul. Rămâne însă Victoria biruinței fluviului-Familia -în numele căreia faci sacrificii și compromisuri. Căsnicia n-o mai poți lua de la capăt. O porți cu tine ca pe o Biruință asupra lumii și asupra ta. Acest tipăt sfâșietor al biruinței singurătății țâșnește în multe dintre poeziile Passionariei ca un mesaj, uneri premonitoriu, trimis celui de Dincolo:

„Când nici în gând nu pot
să te sărut
iar șarpele molatic al
privirii
nu se soarește-n cuta de la
gât,
vin să-mi descarc povara

Ioan Chitic, marinar

destinat să fie marinar.

Am aflat că este originar din Sarichioi. Referindu-se la perioada copilăriei, interlocutorul meu a simțit nevoia să precizeze că a învățat limba rusă în școala din satul natal. *Bun!* Nu am avut prilejul să vizitez această localitate, dar îmi imaginez că este înconjurată de ape. Așa că, nu m-a surprins faptul, că adolescentul Vania a absolvit liceul de marină și școala postliceală de mecanică navală. În anii de după revoluție, a efectuat curse interne pe Dunăre și Marea Neagră (200 mile de la țarm), cu nave Romline.

- În 1992, v-ați imbarcat pe un general cargou românesc de curse internaționale. Cum primul voiaj nu se uită, povestiți-ne câteva aspecte.

- Vasul naviga pe ruta România (Brăila) - China (Shanghai) - Tailanda (Bangkok) - Africa de sud (Cape Town) - Anglia (Hull) - Rusia (Murmansk). Am plecat cu tablă produsă la Galați, cu destinația Shanghai, o mare metropolă, ai cărei locuitori semănau toți între ei și circulau cu mii de biciclete pe bulevarde special amenajate. În următorul port - Bangkok, am stat ceva timp, până când zeci de

familii tailandeze au încărcat nava cu orez; depozitele au fost în prealabil sfințite împotriva duhurilor rele, după un ritual budist. Marfa a fost descărcată la Cape Town, de data asta cu mijloace mecanizate. De aici, am luat boabe de cafea pe care le-am dus în Anglia, la Hull. Pe țarmul englez, am fost impresionat de mare. Mi s-a părut extraordinar ca în interval de câteva ore, nivelul mării să varieze cu câte 6-7 m! Ne-am îndreptat apoi spre Rusia, navigând prin Marea Nordului. În

ce aveam mai bun, o soție care îmi era dragă, băieții în vîrstă de 3 luni, părinții, satul natal. Vă dați seama ce era în sufletul meu, când priveam de pe punte țarmul românesc, fără să știu dacă mă voi întoarce. Nu voi uita niciodată acest voiaj dureros. Am fost selectat în urma unui interviu, de către prima agenție de plasare a forței de muncă, înființată de cmd. Brânză, președintele Autorității navale române - un om extraordinar. Vasul - un cargou care aparținea unor armatori greci, transporta grâu, care s-a depreciat pe traseu datorită umidității, fapt pentru care nava a fost reținută sub arest în Libia. A fost un coșmar, care a durat 3 luni, timp în care am trăit în regim de închisoare: fără ali-

Constanța. Din anul 2000, lucrez pentru compania unui armator norvegian, cu sediul la New-York. Este vorba de un tanc chimic. Durata unei călătorii este de patru luni, imbarcarea pe vas se face în America sau Mexic, unde mă deplasez cu avionul. Echipajul este format în majoritate din filipinezi și croați, cu care mă înțeleg în engleză. Legătura cu familia este permanentă, prin telefon sau internet.

- În timpul voiajului ritmul de viață se schimbă mereu, odată cu fuzul orar. Cum este munca pe navă?

- Echipajul este format din 21 oameni, de la 40, cât a fost anterior. Operațiunile portuare sunt dificile: manevre de acostare, remorcarea la terminal, cele de

este dureroasă. Mi s-a întâmplat ca de Paște, să cânt de unul singur pe punte «*Хрусмоч Воскресе*».

- Ați făcut sacrificii mari în acești 15 ani. A meritat?

- Nu se poate spune ca n-am câștigat, dar mi-am irosit o parte din tinerețe pe mări. Invidiez cuplurile care trăiesc modest, dar sunt mereu împreună. Am construit o casă la Sarichioi, ne permitem o mașină bună și avem un apartament în Constanța.

Orele au trecut repede, ospățul festiv s-a terminat și după rugăciunea finală, am plecat cu cei patru membri ai familiei Chitic. În ambianța plăcută din apartamentul lor, discuțiile s-au prelungit.

- Aveți o icoană frumoasă pe care ați pus-o la loc de cinste așa, cum se cuvine în casa unui lipovean.

- Face parte dintr-un triptic care a aparținut stră-străbunicului meu, am primit-o drept binecuvântare cu prilejul căsătoriei. Cât timp sunt acasă, nu lipsesc de la liturghiile duminicale, astăzi am înregistrat slujba sobornicească, pe care o voi asculta departe de țară..

- O ultimă întrebare: aveți planuri de viitor ?

- Irina deține o licență de asistent farmacist și intenționează să deschidă un punct farmaceutic. Gabriel și Ionuț sunt elevi în clasa a VII-a, fiind ocupați, cum se vede, cu noul lor calculator. Băieții știu să citească în slavonă, iar cu ajutorul Irinei care este «*граматейка*» și a părintelui Valentin vor învăța din cărțile bisericești. Eu voi continua să fac ceea ce știu, să navighez. Intenționez să urmez la toamnă Universitatea maritimă - secțiunea navigație.

Cine te-ar putea opri, tinere prieten ? Ar putea fi oprite «...vânturile, valurile »?!

Mulțumindu-i dlui Ioan Chitic pentru bunăvoință, îi dorim să-și realizeze visele și promitem că vom reveni atunci când va fi căpitan. Adresăm de asemenea, tuturor marinarilor lipoveni, tradiționala urare «*Здравіе и Многіе лета!*».

Tatiana Timofeiov,
Suceava

fiordurile Norvegiei, nava a fost surprinsă de o furtună cumplită, practic nu mai putea fi dirijată, numai Dumnezeu ne-a ajutat să scăpăm cu viață. Ajungând la Murmansk, am stat mult timp în condițiile nopții polare, la temperaturi foarte scăzute, până când vasul a fost încărcat cu lingouri de fontă și traseul a devenit navigabil. În acele condiții vitrege, nu trăiesc localnici, există doar forță de muncă sezonieră. Acolo, am fost interpret de limba rusă, între autoritățile portuare și cele navale. M-am întors acasă după mai bine de 9 luni.

Anul următor, tânărul nostru marinar, s-a căsătorit cu o lipoveancă drăguță din satul natal. După ce Irina i-a dăruit pe gemenii Ionuț și Gabriel, proaspătul tată a plecat din nou în cursă.

- Cum a fost această nouă călătorie?

- Am lăsat în urmă tot

mente, haine, utilități și ceea ce era mai rău, fără posibilitatea de a-mi înștiința familia. Eliberat la intervenția ANR, cargoul a acostat într-un port grecesc de unde am plecat spre țară, mulțumindu-i lui Dumnezeu. După o absență de 9 luni, perioadă în care nu am comunicat cu familia, am ajuns acasă descurajat, umilit, fără bani. Când m-am întors, copiii noștri împliniseră deja un an, alergau prin casă. "Mergătorul" adus, l-am lăsat la o consignație.

- Între timp, au apărut numeroase agenții de "crewing maritim", care angajau marinari pentru companii navale străine. A crescut oferta, plata este mai bună, condițiile acceptabile...

- Așa este, nu aveam perspective în România, așa că în perioada 1995-2000, m-am angajat pe o navă italiană cu plecare și întoarcere în portul

descărcare și pregătire a navei pentru alt transport, lucrăm cu mască, costume de protecție. Avem responsabilități precise, se pretinde seriozitate, altfel ești trimis acasă. Muncim mai mult, dar suntem plătiți mai bine.

- Care este relația marinarilor cu religia?

- Majoritatea marinarilor sunt credincioși, își respectă religia, la masă fiecare membru al echipajului își spune rugăciunea în Legea lui. Am fost în toate țările de pe glob, care au porturi la mare, dar staroveri nu am întâlnit nicăieri. Pentru a-ți păstra credința trebuie să ai voință. Ca să postesc în Săptămâna Patimilor, am mâncat numai orez. Un coleg, mi-a dat o iconiță rusească, pe care o prind de pereții metalici ai navei, cu ajutorul unui magnet. Atunci când soția mea și copiii sunt la biserică, mă rog și eu în cabină. De sărbători, singurătatea

ESEU DESPRE DESTINUL UNEI MAME

„CHIPUL TĂU, MAMĂ, CA O MIE DE PRIVIGHETORI RĂNITE”
(GRIGORE VIERU)

„O, mamă, dulce mamă,
din negură de vreme
Pe freamătul de frunze la
tine tu mă chemi;
Deasupra criptei negre a
sfântului mormânt
Se scutură salcâmi de
toamnă și de vânt.
Se bat încet din ramuri,
îngână glasul tău
Mereu se vor tot bate, tu
vei dormi mereu.”
(Mihai Eminescu – O,
mamă...)

Din negurile vremii răzbat până la noi sclipiri, imagini nemuritoare datorate strădaniei unor oameni, de a lăsa ceva din preaplinul lor celor mai puțin înzestrați. Din harul lor ar trebui să ne înfruptăm, să ne hrănim sufletul și mintea, să creștem și să fim mândri că astfel de oameni sunt ai noștri, că nu și-au ascuns identitatea, că au oferit un exemplu pe care trebuie să fim înțelepți și să-l urmăm.

O astfel de deschizătoare de drumuri, o luptătoare s-a dovedit a fi și doamna **Daria Andrian**.

S-a născut într-un sat pitoresc, aflat între coline împădurite, ales de staroverii fugari ca loc de refugiu, pentru a fi ocrotiți de suferință și destrămare – *Manolea*. Și azi găsești în sat același sentiment dominant de evlavie, atitudinea conservatoare a țaranilor permite păstrarea cu sfințenie a tradițiilor: și cel mai frumos e atunci când - vizitator inoportun – traversezi satul dispus de-a lungul unei ulițe lungi, interminabile, observi case parcă trase la indigo, femei cu batic și cu același tip de fuste lungi și încrețite, pestrițate, cu floricele mărunte, vesele ca și viața în sat. La fiecare cerdac, florile curg, colorate, înmiresmate, iar pe stradă, în căruțe, vezi bătrâni, cu bărbi albe și îngrijite, ce par veniți din poveste, trudind în a-și câștiga existența.

Aici își găsește rădăcinile Daria Andrian; pe ulițele prăfuite probabil că și-a exprimat

Daria - o mamă fericită

mat bucuria copilăriei, deși a alergat desculță prin lanuri, deși probabil că războiul a lăsat o rană familiei, rămânând orfană de tată. Aici probabil că a simțit primii fiori ai iubirii, deși probabil că au fost întunecați de faptul că la 18 ani a rămas fără casă – un incendiu devastator pentru sat i-a lăsat familia fără acoperiș deasupra capului și i-a determinat să ia viața în piept, să lupte, să refacă bruma de avere pe care războiul le-o furase prima dată.

Răzbate peste vremuri, o sclipire, imaginea luminoasă a bisericii, credința în Dumnezeu care le-a dat putere. Biserica – stâlpul de lumină în jurul căruia gravitau sătenii a stat neclintită în sufletul lor. Le-a dat putere, forță, energie, speranță. Icoanele și hainele bisericesti pe care le-au adus cu sine din prigoana rusească – au în casă locul lor de cinste. Daria Andrian, cu prețul vieții, a

apărat din calea flăcărilor și de ororile războiului hainele, icoanele și a conștientizat că acestea nu sunt doar relicve ale trecutului, ci sunt sămânța vie a credinței pe care o va sădi în copiii și nepoții pe care se gândea că-i va avea.

Așadar, crescută în acest spirit al cultului familiei, căsătoria din 1957 devine un lucru firesc, de o esențială importanță. S-a căsătorit în Manolea, păstrând ritualul de nuntă, a așteptat plângând în poartă fetele-prietene de la care și-a luat rămas bun, a cerut iertare părinților, a jurat credință soțului în fața preotului și l-a sărutat în semn de iubire; i s-a închinat până la pământ pentru a-i recunoaște superioritatea fizică – viitor stâlp și întreținător al familiei – evident, tot în fața preotului, și-a pus viața în mâinile lui, pentru că la acea dată, femeile erau cele care aveau grijă de copii, de casă, de familie, soțului revenindu-i obligația de a o întreține.

Un act de curaj a fost acela de a face o casă pe pământul primit ca zestre în orașul Fălticeni. Este, așadar, un nou început într-un loc pe malul iazului șomuz, despre care, spun oamenii, că era bântuit de haite de lupi flămânzi, care urlau înfiorător după lăsarea nopții pe strada Pleșești Gane.

Deși pământurile oferite de părinți ar fi asigurat un trai decent, o nouă suferință se abate nu numai asupra acestei familii, ci a întregii comunități

– deposedarea de orice avere. Singura posibilitate este angajarea la C.A.P. a soției, angajarea la fabrica de mobilă a soțului. Au avut împreună doi copii deosebiți, care păstrează aproape fidel chipul senin al mamei, ochii albaștrii ca cerul și caracterul în care domină calitățile.

O perioadă, liniștea familiei a permis mamei **Daria Andrian** să se dedice preocupărilor spirituale. Pentru că sunt primii ruși lipoveni în oraș, evident că suferă îngrozitor că nu au un lăcaș de cult. Par a fi ruși de rădăcini, iar lumina pe care o așteptau duminică de duminică o puteau împlini doar în satul natal. Având ca dominantă spirituală evlavie, generozitatea, mama Daria hotărăște că singura soluție este să ofere propria casă pentru întâlnirile ce țineau loc de slujbele religioase. Evident că în acest demers a avut și sprijinul preotului de la Manolea și a altor membri de bază, printre care și **Grigore Finaga**, care va deveni, cumva, păstorul turmei rătăcite a rușilor-lipoveni din Fălticeni.

Așadar, datorăm celor doi, **Daria Andrian și Grigore Finaga**, continuitatea acestei etnie în orașul în care predominau odată evreii. Îi putem considera în egală măsură sămânța vitală, rădăcina din care urma să se dezvolte o nouă comunitate unitară. Fără „rădăcini” nu putem crește, oricât ne-am zbate. O ființă necesită pentru o dezvoltare armonioasă astfel de modele de conduită și morală.

Paradoxal, suferința nu ocolește familia Andrian (însă oamenii cu o credință puternică sunt cei mai încercați de soartă pentru a se putea astfel constitui în modele pentru cei mai slabi). Soțul se îmbolnăvește inexplicabil de diabet, și după un lung chin, moare lăsând un gol imens în sânul familiei. Văduvă la numai 50 de ani, Daria Andrian crește și educă copiii în spiritul credinței, se dedică din ce în ce mai mult comunității locale. Având exemplul dificultăților întâmpinate la înmormântarea soțului pe care-l duce în Manolea, probabil că se naște în sufletul ei o dorință – aceea de a avea în propria localitate un lăcaș de cult adevărat – o biserică.

Suntem convinși, știind ce semnificație profundă capătă și are rugăciunea în viața rușilor lipoveni, că multe nopți de rugăciune și lacrimi a dedicat această femeie visului ei - biserica din Fălticeni.

Deoarece, timp de 10 ani, casa de rugăciuni s-a confundat cu propria casă, a avut un impact deosebit asupra mentalității și hotărârii oamenilor de la oraș de a-și dori și ei același lucru. Cu o finețe specială, căci nu s-a impus niciodată, a reușit ca visul ei să devină dintr-o dată visul întregii comunități. Mirajul bisericii înălțate a devenit obsesie generală, dorință creatoare de energie, vitalitate. Dedicată din ce în ce mai mult acestei speranțe, devine și prima femeie care din puținul ei material, oferă și impulsionează enoriașii să dăruiască, să împlinească mirajul.

De o verticalitate morală de invidiat, devine exemplul concret și este de remarcat faptul că prezența ei la rugăciune îndemna pe cei din jur la o detașare de realitate. Rugăciunea spusă de ea căpăta valori speciale, îmbrăcăminte decentă, supunerea și gesturile din timpul rugăciunii, dovedeau enoriașilor că prezența ei transmite un mesaj, că prin tonalitatea vocii (calmă, muzicală) prilejuia posibilitatea legăturii cu divinitatea – așa cum cereau Sfintele Cărți.

A donat bani, icoane, a cumpărat veșminte pentru preot, a plâns de fericire când s-au demarat lucrările la viitoarea biserică. A fost în al 9-lea cer când s-a sfințit biserica, după un decurs de circa cincini ani de muncă. Faptul că a luat parte efectiv la ridicarea bisericii, entuziasmul construirii parcă a întinerit-o, căci, deși aflată la o vârstă înaintată, urca de-acasă la biserică într-un suflet. Acest fapt întărește spusele populare că entuziasmul, vitalitatea vin din interior, tineretea este a sufletului și nu a trupului.

„Dormi-adormi, măicuță dragă,

Dorm nepoții tăi de fragă,
Dorm și blidele spălate,
Dorm și rufele curate.
Dorm trudită-a scării trepte
Lângă cuibul meu de pietre,

Doarme-n tihnă greierușu-n Clopoțelul de la ușă.

Doarme casa ta bătrână,
Doarme via sub țărână.

Dormi! Prin vis – pe val de mare

Să te vezi copilă mare,
Lângă-un ciob și o cordică
Să te vezi copilă mică.
Să te vezi și mai nainte
Când erai cum nu ții minte.
Dormi, măicuța mea albită,
Dormi, măicuța mea iubită.”

(Grigore Vieru – Cântec de leagăn pentru mama)

Mihai Tudosă, Ana Parfon
Fălticeni

Daria - tânără soție

Липоване перед объективом киношников

Русские-липоване, проживающие уже 300 лет в Румынии, – являются, можно сказать, носителями русской средневековой культуры – религии, обрядов, верований, частично менталитета, островком, или, может быть, остатком старой, Святой Руси. Они сохраняют свой язык и традиции, ходят в церковь в традиционной одежде, многие читают из старинных книг на церковно-славянском. Но они также вполне современные люди: живут и работают в современном мире, всё больше и больше из них имеют высшее образование. Но, хотя староверы Румынии, казалось бы, внешне мало чем отличаются от жителей любой европейской страны, они почему-то вызывают всё больше и больше интерес со стороны учёных и представителей средств массовой информации. Каждый год в Румынию в липованские сёла приезжают специалисты из разных областей, желающие узнать их историю, изучающие традиции, быт, язык старообрядцев. Много учёных приезжают из России, но и из других стран тоже.

Правда, этот интерес не всегда бывает добросовестным. Так, например, несколько лет назад в Сарикей приехал некий оборванный француз, якобы кинооператор. Он пришёл в мэрию, сказал, что интересуется жизнью липован, и его направили к председателю местной общины, Василию Васильевичу Долгину. Тот рассказал французам о селе, пошёл с иностранным гостем в церковь, в баню, показал ему улицы, школу, дом культуры, красивые дома своих соотечественников, озеро, обратил внимание на праздничные костюмы, в которых были одеты женщины, возвращающиеся от всенощной домой. Но странное дело, француз не снимал то, что ему показывал глава местной общины, а всё старался поймать в объектив какой-нибудь

развалившийся сарайчик, дом, в котором уже лет 20 никто не жил, мусорную свалку или какого-нибудь засаленного пьяницу, «отдыхающего» у забора. Василий Васильевич быстро понял, в чём дело, и француз долго в селе не остался...

К счастью, не все пытаются показать старообрядца-липованина как какого-то дикаря или чудака, отсталого, невежду и т.д. Жизнь липован сама по себе интересна, её не нужно ни приукрашивать, ни обезображивать, чтобы привлечь интерес публики.

На Фестивале традиций и обрядов русских-липован, который проходил на курорте Нэводарь, событие снимали множество румынских телеканалов, но и иностранных операторов. Некий итальянский режиссёр почти год интересовался, где он может связаться с липованами, и его позвали на фестиваль. К сожалению, не пришлось с ним

побеседовать, спросить, откуда такой интерес к нам. Его пригласили на свадьбу в Журиловку, и он, с трудом отрываясь от съёмки парада костюмов, сел на машину и помчался. Но удалось познакомиться с девушкой и парнем, снимавшими репортаж о липованах для французского канала Франс -24. Вот что сказала мне о своём присутствии на фестивале Эмма, которая уже второй раз приехала в Румынию:

“Я живу в Париже, я студентка, изучаю русский язык, раньше изучала японский, и здесь я работаю с Джамилем Бернарда над репортажем о липованах. Джамиль узнал о липованах, потому что он очень интересуется Румынией вообще. Он мне сказал, что в Румынии есть раскольники, которые живут в Дельте Дуная. Я говорю по-русски и русский мир мне очень интересен, я прочитала всё, что только смогла найти, ваша история очень интересна. В Интернете кое-что нашла, но очень мало. А здесь мы

действительно много узнали, многому научились.

Год назад я приезжала в Румынию впервые, а теперь мы здесь уже две недели и снимали в Журиловке, в Тульче, в Сулине, в Брэиле, встретили много липован, много интересных людей, которые нам рассказали о своей истории, мы видели, как они живут”.

Но будет ли интересен французам фильм о липованах, и почему? Эмма считает, что да:

«Я надеюсь, что да. Если мы хорошо сделаем нашу работу, это может заинтересовать французов. Мне всё это понравилось, мне интересно, поэтому я думаю, что для других людей может быть интересно тоже. Мы будем показывать разные обряды, у нас много интересного, в которых липоване говорят о себе, будем показывать и фестиваль».

Молодой человек, помощницей которого работает Эмма, тоже не журналист. Он изучал языки и политические науки, а телерепортажи – это своего рода хобби. Но, оказывается, уже два его репортажа, снятые в Танзании и в Узбекистане, были хорошо приняты французской публикой. А в Румынии его интересует, прежде всего, тема национальных меньшинств.

Ну что ж, остаётся лишь надеяться, что липоване, показанные на Франс -24, не будут выглядеть очень похожими на жителей племён Банту из Танзании...

Однако, интерес к потомкам людей, которые за веру покинули свою родину и ушли “куда глаза глядят”, не утрачен и в Румынии, где все знают более или менее о липованах. На том же фестивале в Нэводарь присутствовала и съёмочная группа киностудии «Sahia Film», которая снимала не столько танцующих и поющих липован, хотя им тоже было отдано должное внимание, а главным образом одного человека, а именно Савву Бориса из Плопаны – одного из последних липован в этой местности, где когда-то старообрядцы заселяли целую улицу. Режиссёр Иоан Албу сказал мне несколько слов о своём кинопроекте, который называется *Последний русский царь из Плопаны – Румыния*.

“Я услышал впервые о Савве Борисе примерно полтора года назад – так неясно – кое-что о нём. На меня произвела огромное впечатление эта липованская улица, где они жили в Плопаны – и где постепенно люди исчезли, осталось их очень мало, он, его брат скончался в январе – я надеялся найти его в живых, но, к сожалению он ушёл из этого мира... Я узнал, например, что Савва посеял в своём огороде салат, но дело у него не вышло, прибыль была очень малая, люди не покупали салат, потому что он был слишком больших размеров.

Я знал о нём многое, когда с ним встретился впервые – он даже спросил у меня однажды – а откуда вы знаете так много обо мне. Но это естественно, если я решил снять фильм о ком-то, я должен осведомиться, чтобы тогда, когда я приеду туда, мог работать так, как мне хочется. И я поехал к нему в Плопаны, вместе со съёмочной группой – там мы сняли разное и узнали, что его родственники воевали на войне за независимость Румынии. В селе стоит памятник и он нам показал, где на памятнике написана фамилия его дедушки.

У него очень хорошие отношения с мэрией, где он занимает должность советника. Савва мне сказал однажды, что на курорте Нэводарь будет проходить фестиваль традиций липован. И вот, мы приехали вместе со съёмочной группой и в Нэводарь и сняли не только его приезд, но и аспекты культурного мероприятия, проходившего здесь”.

Всем известно, что традиционное занятие липован, проживающих в Добрудже, рыболовство, и в Румынии вообще создан своего рода стереотип липованина-рыбака. А в Молдавии русские-старообрядцы занимаются преимущественно садоводством и выращиванием овощей, в том числе и Савва Борис. Но режиссёру Иоану Албу показалось интересно связать липованина-овощевода со своими соотечественниками рыбаками. Он думает, что фильм получится интересным и собирается участвовать с ним в конкурсах и на фестивалях.

“Я подумал связать нашу историю – историю Саввы Бориса с липованами-рыбаками. Он похож на липованина-рыбака, со своей длинной бородой, и с присущим ему упорством, хотя он обрабатывает землю, он сын земли. Он выращивает овощи, не ловит рыбу. Но я подумал, что интересно снять кадр, где он вместе с рыбаками липованами выплывает на море на лодке и они вместе собирают из сеток улов и привозят его на берег. А вечером мы зажжём костёр под огромным котлом, в котором варится уха. И будем сидеть рядом с огнём, будем пить водку и вспоминать о былом и завершим снимки опять в Плопаны, где он возвращается в свой огород, к своим овощам, к своему “пятизвёздочному” камышовому шалашу, где отдыхает, когда на дворе жара. Когда фильм будет снят, я хочу его отправить на фестивали, и продать какому-нибудь телеканалу...”

Александра Феноген

Чемпион юниоров по гребле на каноэ

Мальчик 13 лет со скромной улыбкой на лице поднимается на самую высокую ступень подиума. На его изнурённом и как будто усталом лице, красном от отчаянного усилия, лишь в блестящих глазах можно заметить следы сильных эмоций и почти невыносимого счастья. Это Андрей Лифери – младший чемпион страны по гребле на каноэ.

Его история начинается 21 октября 1993 года, когда родился 4-й ребёнок семьи Лифери. Андрей провел детство в селе в Дельте Дуная, где большинство населения составляют русские липоване. У него два брата и две сестры. Когда отец сильно заболел, мать вынуждена была уехать работать за рубежом, чтобы поддержать детей. Андрею было тогда лишь 7 лет, и с тех пор он видел свою маму лишь две недели в году когда она приезжала в отпуск. Сразу же, как его мама уехала, положение отца ухудшилось, и Андрей и его младшая сестра Ирина переехали в Бухарест где, его старшие брат и сестра учились и работали. Без мамы и без папы, братья разделяли двухкомнатную квартиру и старались каждый по своим силам справиться со сложной жизнью в столице. Прошло несколько лет и три года назад, узнав о его истории от

журналистки **Иваны Ианку**, руководители румынской федерации гребли на байдарках и каноэ решили дать ему шанс провести один месяц на тренировочной базе олимпийской команды Румынии. Там он встретил **Ивана Пацайкина**, легендарного каноиста, четырёхкратного олимпийского чемпиона, лучшего каноиста мира всех времен. Тренер олимпийской команды внушил Андрею любовь к этому спорту и пообещал ему, что, когда исполнится необходимый возраст, поможет ему заниматься греблей на каноэ в рамках юниорского клуба.

Итак, в феврале сего года, Андрей оказался в Брэнешть, местности недалеко от Бухареста, где находится тренировочная база спортивного клуба **Триумф**. Ещё с первого дня там появились сложности – в клубе Триумф и даже в районе Бухареста нет специализированного тренера по гребле на каноэ для юниоров. Все юниоры, и ребята, и девушки занимались греблей на байдарках. Андрей не отказался от своей мечты и с помощью руководства федерации он получил лодку и весло и моральную поддержку. Через три месяца состоялся **Чемпионат Румынии по гребле на байдарках и каноэ** среди юниоров. Три месяца подготовки без

тренера и правильного оборудования не давали Андрею больших шансов на медаль. Он должен был конкурировать с ребятами его же возраста, однако которые занимались этим спортом как минимум год в клубах с традициями в этом виде спорта и имели специализированных

тренеров. Что произошло в день гонки нам рассказал сам Андрей: «Я очень волновался, так как это был первый конкурс в моей жизни. Но я хорошо подготовился и мне удалось победить. Мое преимущество было и в том, что мои

конкуренты ничего не знали обо мне. А на втором конкурсе, в августе в Снагове, было очень трудно, труднее, чем на первом чемпионате, в на котором я участвовал. Я уже был фаворитом после первой золотой медали и все ребята много работали и тренировались. Ну, а и я также хорошо

работал на тренировках, хотя у меня нет тренера, специализированного для каноэ. Я тренируюсь с байдарочниками, так как в Бухаресте нет центра для подготовки юниоров по гребле на каноэ».

Гребля на каноэ - это

когда гребут одним веслом, похожим на лопату, стоя в лодке на одном колене, в отличии от гребли на байдарках, на которых спортсмены гребут сидя, одним веслом с двумя лопастями попеременно с одной и другой стороны. Очень похожие виды спорта и одновременно совсем разные, когда речь идет о спортивной карьере, и для Андрея это имеет большое значение. Хотя для него не были созданы условия для гребли в каноэ и все его направляли к байдарке, он остался верным своей лодке, той, в которую три года тому назад посадили его **Иван Пацайкин**, и помощник тренера, **Лифери Сидор** - его дядя.

«Мне больше нравится гребля в каноэ, чем на байдарке. В каноэ и более сложно, чем на байдарке: надо грести одним веслом, стоя в лодке на одном колене. Впервые посадил меня в каноэ мой дядя, который был каноистом. И я когда поехал в феврале в спортивную базу в Брэнешть, мне там сказали, что я буду грести в байдарке, потому что у них ни было ни тренера, ни оборудования для гребли в каноэ. Однако мой дядя и Иван Пацайкин поговорили с тренером и дали мне лодку и весло, и так я стал заниматься этим видом спорта».

Вопреки всем сложностям Андрей обнаружил рецепт успеха: работать и тренироваться больше, чем остальные. За лишь несколько месяцев подготовки он превратился из мальчика в мужчину: в тринадцатилетнем возрасте - 185 см и 75 кг. Однако он и работает в три раза больше, чем мальчики его поколения: 6 часов тренировки в день, в том числе и бег в 10 км. И это после школы. Так как Андрей не хочет пренебрегать школой и не исключил учебу из своих целей. Огромные усилия, амбиция, талант, желание добиться успеха и оставить позади трудное детство – сделали **Андрея абсолютным чемпионом Румынии по гребле на каноэ** среди

юниоров на 2007 год. Как чувствует себя тринадцатилетний национальный чемпион, который ещё не познал поражения, и какие у него мечты?

«Я хочу продолжать тренироваться, как и до сих пор. Я надеюсь, что выиграю и будущие соревнования, так как мне очень хочется попасть в олимпийскую команду Румынии и тренироваться с профессиональным тренером по гребле на каноэ. Очень хорошо быть чемпионом, все поздравляют, все хотят быть твоими друзьями. На первом конкурсе, в Питешть, я был очень счастлив, это было первое соревнование в моей жизни и, когда я получил медаль и мне сказали, что я чемпион страны, я вначале не знал, что это означает. Только когда меня все стали поздравлять и девушки меня стали обнимать и целовать, я понял, что добился чего-то важного. А на втором конкурсе, в Снагове, я даже больше радовался, гонка была труднее, чем я ожидал, и мне стало плохо после финиша. Я боялся, что упаду в воду и не успею догребсти до берега. Мне мама позвонила из Италии сразу после церемонии награждения, и я не мог с ней говорить, не мог держать телефон в руках. Мне очень жаль, что она не смогла приехать увидеть меня и поэтому я хочу посвятить ей золотую медаль».

В конце нашей беседы Андрей с гордостью показывает мне футболку с надписью «Национальный чемпион – Чемпионат Румынии по гребле на каноэ среди юниоров – Снагов, 2007» с автографом Ивана Пацайкина, и золотые медали, выигранные в Питешть и в Снагове. А приз в деньгах составил лишь 250 лей, примерно 80 евро. Однако для Андрея это совсем не мало, он говорит «Хочу экономить все деньги, которые выиграю, и купить себе ноутбук – мне очень нравятся компьютерные игры».

Лауренциу Лифери, корреспондент ИРР

Tineri pentru tineri

În numerele anterioare ale publicației noastre am încercat să redăm viața studentescă din centrele universitare ale României. Studenții ruși lipoveni îi regăsim și în medii academice din afara granițelor țării. Ne referim în acest număr la țara limbii noastre materne – Federația Rusă. De câțiva ani, Guvernul Federației Ruse oferă burse de studii complete studenților din România, la care s-au înscris și tineri din rândul etnicilor noștri. O asemenea situație este și cea a **Claudiei Izotov**, din localitatea tulceană Sarichioi, studentă în anul al IV-lea la **Institutul de stat de limbă rusă "A. S. Pușkin"** din Moscova.

C.A.: De ce ați ales să studiați în Rusia și nu în România?

C.I.: În momentul în care am ales să studiez limba și literatura rusă, am fost conștientă de faptul că nicăieri nu aș fi putut face asta mai bine decât în "țara mamă" - Rusia - trăind și desfășurându-mă în mediu slav, vorbind rusește și savurând cultura rusă. În afară de asta, în Moscova am căile deschise spre toate sursele de informare, spre biblioteci și arhive, unde pot găsi cu ușurință o informație sau o carte.

În al doilea rând, am ales să studiez în Rusia, deoarece am considerat că este foarte prestigioasă o diplomă obținută într-o metropolă a lumii, ca Moscova. Ți se oferă șansa asta doar o dată în viață și, indiferent de ce impedimente te așteaptă, șansa trebuie valorificată. În acest sens am fost încurajată de părinții mei, care m-au susținut moral și au avut încredere în mine, și cărora le sunt recunoscătoare.

C.A.: Ce dificultăți ați întâmpinat în primul an de

facultate și cum ați reușit să le depășiți?

C.I.: Impedimente au fost, nu doar în primul an de facultate, ele pot fi întâlnite la fiecare pas.

În primul an teama a fost mai mare, într-adevăr, iar cauza principală a fost necunoașterea în profunzime a limbii ruse. Plecând din România la studii în Moscova, aveam un oarecare curaj, considerând că știu limba rusă și că nu voi întâlni dificultăți foarte mari, însă văzându-mă în jur, doar cu colegii ruși și cu profesori care își țineau cursurile într-un ritm fulger, folosind termeni nemaîntâlniți de mine până atunci, cu lacrimi ascunse în ochi, am crezut că am nimerit în cu totul altă țară. Nu credeam că voi reuși să răzbesc vreodată dar, cu ajutorul lui Dumnezeu, cel mai mare greu a rămas în urmă. Ceea ce îmi mai stârnește teama acum este doar licența care mă așteaptă la sfârșitul anului.

C.A.: Prin ce se deosebește sistemul de învățământ rusesc de cel românesc? Cum caracterizați procesul de predare-învățare, relația profesor - student și relațiile dintre studenți? Cum își pregătește facultatea studenții pentru lumea reală?

C.I.: În toți cei 4 ani petrecuți în Rusia am dat piept cu o serie de probleme cu care, probabil, în România nu m-aș fi confruntat. După ce am luat decizia de a studia în altă țară, am conștientizat că lângă mine nu vor mai fi părinții, rudele și vechii colegi și prieteni, și că va trebui să-mi fac prieteni și cunoștințe noi. Departe de cei dragi este foarte important să știi să-ți alegi cercul de prieteni în care să ai încredere, pe care să te poți baza și care, în orice situație dificilă, să te

poată susține. Această experiență m-a învățat să dau piept cu viața și cu toate surprizele pe care mi le-a oferit, bune sau rele, iar viața în Moscova nu s-a arătat a fi chiar de miere. Acum pot susține vorba rușilor că "*Moscova nu crede în lacrimi!*" ("*Москва слезам не верит!*").

Însă, în ciuda dificultăților, bucuriile poate au fost și mai multe. Peisajul moscovit are tainele sale care trebuie descoperite. Hoinărind pe aleile sale descoperi o multitudine de biserici cu ale lor cupole aurite, muzee, case memoriale, teatre, cinematografe, parcuri și să nu mai vorbim de inima Moscovei – Kremlinul, care vrăjește orice vizitator cu frumusețea și impozanța sa. Conștientizând că te afli în cea mai mare țară, cu o istorie și un trecut glorios, țara unde noi, rușii lipoveni, avem rădăcinile, treci peste toate greutățile cu fruntea sus.

C.A.: Ce intenții aveți după terminarea facultății?

C.I.: Bineînțeles că facultatea te pregătește pentru lumea reală, îți pune baza pe care tu, pe tot parcursul vieții, va trebui să clădești, iar apoi să lași și tu la rândul tău ceva în urma ta pe care să clădească alții. Mai concret, la facultatea mea profesorii m-au pregătit să transmit mai departe cunoștințele mele despre limbă, literatură, istorie și, în general, cultura rusă. Așadar, la întoarcerea în țară, dacă voi avea ocazia, cu deosebită plăcere voi valorifica cunoștințele mele dobândite în cei cinci ani petrecuți în Moscova.

A consemnat Claudia
AMELIAN

În data de 19 septembrie 2007, la invitația domnului director **Adrian Tacu** și a cadrelor de limba rusă din cadrul Școlii Ghindărești, județul Constanța, am participat la ședința cu părinții, având ca punct principal de dezbateră studiul limbii ruse de către elevii școlii menționate.

Am considerat oportună prezența mea (prin prisma propriilor experiențe, cât și ale altor tineri pe care i-am cunoscut de-a lungul anilor petrecuți în CRLR) și necesară, deoarece la Adunarea generală a reprezentanților din data de 27 iulie 2007 de la Năvodari (județul Constanța) am fost validat în Consiliul Director al ATRLR.

În prima ședință de validare a CD al ATRLR de către CD al CRLR, care a avut loc la Cheia, pe 11 august a.c., în urma consultărilor dintre tineri, alături de alte două colegi din Tulcea și Mahmudia, mi-a revenit ca zonă de responsabilitate Dobrogea.

În debutul ședinței domnul

Studiul limbii ruse: necesitate sau oportunitate?

director Tacu Adrian, precum și cadrele didactice, a enumerat o serie de argumente pentru care limba rusă trebuie studiată în continuare trei ore pe săptămână. Iată câteva dintre ele: condițiile civilizate de desfășurare a orelor, profesionalismul și devotamentul cadrelor didactice, disponibilitatea pentru ore interactive și altele. A fost amintit și aportul CRLR pentru dotarea școlii cu aparatură tehnică și manuale, prin oferirea de excursii elevilor cu rezultate deosebite la olimpiadele școlare și alte modalități de recompensare a celor ce studiază limba rusă.

De cealaltă parte, părinții și-au exprimat temerile că unii dintre copiii mai puțin pregătiți ar putea rămâne corigenți, iar alții pot fi intimidați de faptul că nu au același bagaj de cunoștințe ca și colegii lor. Cadrele didactice și-au afirmat disponibilitatea de a trata diferențiat fiecare caz, cu necesități speciale, mergând până la a oferi meditații gratuite acolo unde va fi cazul, pentru a putea aduce toți elevii la un nivel decent al cunoștințelor.

Personal am dat ca exemplu tineri care au reușit în viață și în carieră datorită sau cu ajutorul nemijlocit al cunoștințelor bune de limba rusă, unele dintre aceste exemple fiind bine cunoscute localnicilor din Ghindărești, fiind vorba de tineri consăteni care

au absolvit diverse forme de învățământ superior de lungă durată.

De asemenea, am adus în atenție criza de vorbitori de limba rusă care se prefigura în județul Constanța, și nu numai, direct corelată cu numărul tot mai mare de firme rusești care investesc în zonă și care au mare nevoie de buni cunoscători ai limbii ruse.

Este bine cunoscut faptul că în Constanța nu există de ani buni nici un liceu unde se predă limba rusă, iar catedra de limba rusă din cadrul Universității "Ovidius" nu mai există de câțiva ani buni. Având în vedere aceste aspecte, am accentuat necesitatea învățării limbii ruse în școala generală, căci este posibil ca mai târziu să nu mai existe posibilitatea studierii ei în forme superioare de învățământ, din județul Constanța.

Am relatat și despre situații în care filialei CRLR Constanța i-a fost solicitat sprijinul de către diferiți agenți economici, pentru a găsi vorbitori de limba rusă, și

de aici oportunitățile pe care aceste oferte le implică.

Consider ședința ca fiind un succes deoarece, la final, o singură persoană și-a exprimat scepticismul referitor la studiul limbii ruse, urmând ca domnul director Adrian Tacu să ducă în continuare o asiduă muncă "de lămurire".

Personal, consider remarcabil efortul unui director de naționalitate română, domnul Tacu Adrian, de a susține studiul limbii ruse, în condițiile în care tot mai mulți etnici ruși lipoveni își reneagă moștenirea lingvistică.

În urma discuțiilor avute la finalul ședinței cu domnul director, acesta mi-a adus o veste îmbucurătoare, aceea că noua conducere a liceului din Hârșova (localitate unde învață marea majoritate a elevilor care termină școala generală din Ghindărești) este deschisă spre discuții privind oportunitatea de a crea o clasă, sau măcar o grupă, de elevi care vor studia limba rusă ca limba modernă.

Aș dori să îmi exprim disponibilitatea de a ajuta CRLR în eforturile pe care sper ca le va întreprinde în continuare pentru a sprijini studiul limbii ruse materne și moderne, oriunde acest lucru se va impune.

Saraev Valentin Dumitru
Constanța

Felicitări!

În cadrul ședinței din data de 3 septembrie a.c., în urma desemnării din partea Grupului parlamentarilor minorităților naționale pentru funcția de chestor în Biroul Permanent al Camerei Deputaților a domnului MIRON IGNAT, deputat CRLR, plenul a votat numirea domniei sale în această funcție. Pe această cale, membrii redacției și ai Biroului Executiv al CRLR îl felicită pe domnul Miron Ignat pentru numirea în funcția de chestor!

● Familia Ivanov (din București), mătușa și unchiul, o felicită pe Greco Nadia din Valea Lupului (Iași) cu ocazia împlinirii unei frumoase vârste, urându-i multe succese atât în plan profesional, cât și în cel personal, alături de multă sănătate!

● Domnul Nichifor Vorobiov, membru al Consiliului Director al CRLR și președinte al filialei Constanța, a devenit bunic de câteva zile. Celui mai tânăr membru al familiei, Andrei, îi dorim multă sănătate și vitalitate, pentru a-și bucura părinții și bunicii!

НОВОСТИ

● Глава МВД России Рашид Нургалиев открыл памятник генералиссимусу Александру Суворову в Санкт-Петербургском Суворовском военном училище МВД РФ. „Сила воли, настойчивость и целеустремленность Александра Суворова сделали его блистательным полководцем, равного которому не знала мировая история“ - сказал министр на церемонии открытия монумента.

Он пожелал выпускникам училища следовать высокому идеалу полководца. Санкт-петербургское Суворовское училище МВД РФ было образовано в августе 2002 года. Открытие памятника в училище приурочено к пятилетию учебного заведения.

(ИТАР-ТАСС)

● Председатель правления „Газпрома“ Алексей Миллер и президент „ЛУКОЙЛа“ Вагит Алекперов накануне обсудили вопросы, связанные с созданием

совместного предприятия „Газпром нефти“ / „дочка“ „Газпрома“ / и „ЛУКОЙЛа“.

В мае 2007 г. между компаниями „Газпром нефть“ и „ЛУКОЙЛ“ был подписан меморандум о взаимопонимании. Стороны, в частности, договорились о совместной реализации нефтегазовых проектов в России по следующим направлениям деятельности: приобретение прав пользования недрами; геологическое изучение совместно приобретенных участков недр; разведка и добыча углеводородного сырья совместно приобретенных месторождений; обустройство месторождений, реализация инфраструктурных проектов, включая строительство новых и / или модернизацию существующих объектов инфраструктуры; транспортировка и реализация добытого углеводородного сырья.

С этой целью „Газпром нефть“ и „ЛУКОЙЛ“ договорились создать совместное предприятие в форме общества с ограниченной ответственностью, которое будет являться владельцем лицензий на соответствующие лицензионные участки недр.

(ИТАР-ТАСС).

Conform Legii Prescii, responsabilitatea juridică pentru conținutul articolului aparține autorului. Ответственность за достоверность информации несут авторы.

Republicarea materialelor - numai cu acordul redacției. Перепечатка только по согласованию с редакцией.

Ответственный редактор
Зинаида Федот

Редакторы:
Иван Евсеев, Клаудиа Амелиан
Корректор
Татьяна Воронцова

Электронная техноредакция
Джордже Фрол

Адрес редакции:
București, sector 1. str. Dr Rațiu, nr. 10, cod 010916
Тел/факс: (021) 315 31 04
0743189921
E-mail: zorile@moon.ro
www.zorile.ro

Punctul de vedere al redacției nu coincide de fiecare dată cu cel al autorilor materialelor publicate.

Мнение редакции может не совпадать с мнением авторов статей.

Manuscrisele, scrisorile și fotografiile nu se înapoiază.

Рукописи, письма, фотографии не возвращаются.

Responsabil de număr:
Zinaida Fedot

Redacția:
Ivan Evseev, Claudia Amelian
Corectura în limba rusă:
Tatiana Vorontova
Tehnoredactare computerizată:
George Frol

Adresa redacției:
București, sector 1. str. Dr Rațiu, nr. 10, cod 010916
Tel/Fax: (021) 315 31 04
Mobil: 0743189921
E-mail: zorile@moon.ro
www.zorile.ro

TEATRU

Un succes deosebit

La 21 septembrie a.c. Teatrul ODEON din capitală și-a redeschis porțile stagiunii 2007-2008 cu o splendidă premieră: spectacolul „Ultima femeie a seńorului Juan”. Autorul, cunoscutul prozator și dramaturg de mare succes din Rusia, **Leonid Juhovițki**, a meditat, scriind această piesă (încă acum un sfert de veac) asupra mitului lui Don Juan. Este o poveste despre iubire, despre lupta dintre sinceritate și ipocrizie, despre oameni buni și mai puțin buni, ale căror destine dau de gândit celor obișnuți să mediteze... Regia aparține unui alt creator rus, **Vladimir Granov**, care lucrează actualmente în Franța. Fără să relatăm aici conținutul acestui minunat spectacol – ca să nu tulburăm surpriza cititorilor noștri pe care îi învităm să-l vadă personal – cităm doar aprecierea piesei făcută de către eminentul actor, **Florin Zamfirescu**, deținătorul rolului principal: „Piesa asta e o capodoperă!”. Adăugăm doar că spectacolul de la ODEON este incontestabil un eveniment de cea mai înaltă clasă a artei teatrale. Vom reveni la prezentarea

DOMNULUI MIRON IGNAT CHESTOR

CAMERA DEPUTAȚILOR PARLAMENTUL ROMÂNIEI STIMATE DOMNULE CHESTOR,

Permiteți-mi, vă rog, să-mi exprim sincer și simplu, în numele colegilor mei - executorii bancari din toate instituțiile de credit - și al meu personal, mulțumirea pentru efortul dumneavoastră și pentru sprijinul pe care ni l-ați acordat, în vederea adoptării, prin **Legea nr. 227/2007, a alineatului 4 al art. 418 din OUG nr. 99/2006, prin care se recunoaște în mod expres și dincolo de orice echivoc, dreptul executorilor bancari de a obține informațiile de care avem atât de multă nevoie în exercitarea cu eficiență maximă a profesiei noastre (în beneficiul instituțiilor de credit unde suntem angajați).**

În plus, ne este recunoscut expres și dreptul de a solicita ajutorul poliției, jandarmeriei și altor agenți ai forței publice și este prevăzută obligația acestora de a ne acorda concursul la îndeplinirea efectivă a executării silite.

Sunt convins că, fără ajutorul pe care ni l-ați acordat, demersurile pe care le-am inițiat, în vederea completării articolului 418 cu acest alineat 4, ar fi fost lipsite de această reușită finală.

Vă asigur de sincera mea considerație,

Liviu Fenoghen
Președinte al Comisiei Executorilor Bancari din cadrul ARB Președinte al Asociației Profesionale a Executorilor Bancari

acestui în cadrul interviului cu scriitorul Leonid Juhovițki, interviu ce urmează a fi publicat în numărul următor al ziarului nostru.

Поздравляем юбилера!

Известный и ценимый во всем мире, замечательный русский писатель **Владимир Войнович** отпраздновал 26 сентября 2007 г. 75-летний юбилей. Главным в этом празднике было то, что отмечал юбиляр не столько собственный день рождения, сколько – своего главного героя – веселого солдата **Ивана Чонкина**, над образом которого он работал почти 50 лет (из-за которого вынужден был эмигрировать и 17 лет провести вне родины, но обрел и мировую славу), завершив эпопею накануне юбилея третьим томом, повествующим о новой ипостаси героя, ставшего после второй мировой войны „дипийцем“ – одним из „перемещенных лиц“ очень сложной и запутанной судьбы.

Нашим читателям будет, вероятно, небезынтересно узнать, что в Румынии у Чонкина началась новая жизнь, подаренная ему версией одного из лучших переводчиков русской литературы, **Николае Илиеску** в книге, вышедшей в издательстве Paralela 45 под названием „Viața și neobișnuitele aventuri ale soldatului Ivan Cionkin“ еще в прошлом году.

Господи Иисусе Христе, Сыне Божий, помилуй нас! Глубокочтимый господин депутат Мирон Игнат Дамьянович!

Мир Божий и спасение вам и всему вашему дому!

Ваши труды и старанием мы получили от государства помощь для церкви - 30 000 лей. Сердечно благодарим вас за вашу ревность и веру, которая побуждает вас ходатайствовать перед властями нашей страны для благополучия и существования церкви нашей старообрядческой.

Спаси вас Христос за эту добродетель, и да воздаст вам Господь Бог, по молитвам нашего небесного покровителя Святого Николая чудотворца, сторицею на пути вашей земной жизни, телесного здоровья, благих успехов и душевного спасения. Святая церковь остаётся в должности во свое время, приносит мольбы и моления за ваше здравие, спасение и всё, что от Бога желаете.

С уважением,
Священноиерей ФЕОДОР Т.

Festivalul Solzilor de pește

Anul acesta, ediția a III-a a Concursului de lotcă – **Cupa „Vasile Dâba”** s-a desfășurat la Sarichioi, județul Tulcea, în cadrul Festivalului „Solzilor de pește”. Primele două ediții ale concursului au avut loc la Jurilovca, județul Tulcea, și au fost organizate de **Gibi Anghelache**, printre altele și proprietar al complexului turistic de safari „Enisala Safari Village”. Prin înființarea acestei competiții, care poartă numele marelui canoist al României, **Vasile Dâba**, Gibi Anghelache a urmărit punerea în valoare a îndemnării și talentului, în

fost sportiv de performanță la caiac-canoe și **Vasile Sevastian**, de profesie pescar. Pe locul al II-lea s-au plasat doi pescari, de asemenea din localitatea Sarichioi - **Fănică Echimov** și **Valentin Susoi**, iar pe locul al III-lea, echipajul din Enisala, format din **Iosif Dumitru** - pescar, și **Calcan Cristian** - student la Facultatea de Ecologie a Universității Ecologice, filiala Tulcea. Primarul comunei Sarichioi, **Mihail Sasna**, a felicitat câștigătorii și le-a înmănat fiicăruia câte o cupă, din care au sorbit dulcele gust al șampaniei de campion.

special al pescarilor ruși lipoveni, în a mânuși băbăicile și lotcile - instrumente indispensabile pescuitului. Alegerea noii locații ca loc de desfășurare a celei de-a treia întreceri, s-a datorat, după cum ne-a mărturisit organizatorul, frumuseții Sarichioiului - mare așezare de ruși lipoveni, a potențialului său natural derivat din amplasarea localității în lungul Lacului Razelm.

La concurs s-au înscris trei echipe a câte două persoane, dintre care două din Sarichioi și o echipă din Enisala, astfel că, la final, toată lumea a ieșit câștigătoare. Întrecerea s-a desfășurat pe un traseu marcat atât pe suprafața lacului cu jaloane portocalii, cât și pe o roată mare din lemn, astfel ca participanții să nu poată greși. Pe primul loc s-a situat o echipă din Sarichioi, formată din **Vasile Ciorbă**, agent de poliție și

Deși concurenții au fost puțini la număr, publicul s-a arătat numeros, format din localnici tineri și vârstnici, dar și din oaspeți, reprezentanți ai mass-mediei locale, cercetători de la Muzeul de Artă din Tulcea și unul dintre cei mai mari fotografi ai României, **Răzvan Voiculescu**.

Așa cum a spus și Gibi Anghelache, succesul acestei competiții a fost garantat, deoarece și-a câștigat deja renumele în urma celor două competiții desfășurate la Jurilovca.

Sperăm ca tradiția să continue și în anii următori, concursul să se bucure de participarea a cât mai multor echipe.

Claudia AMELIAN